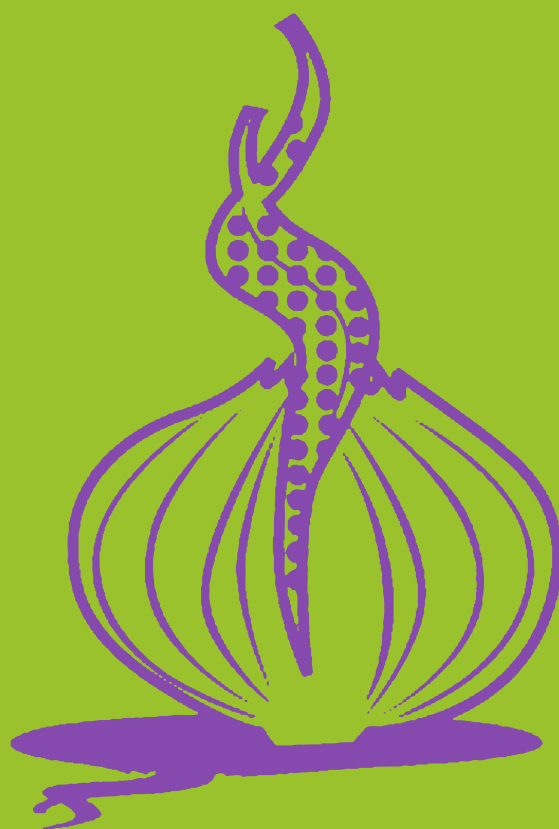

Sadeži družbe

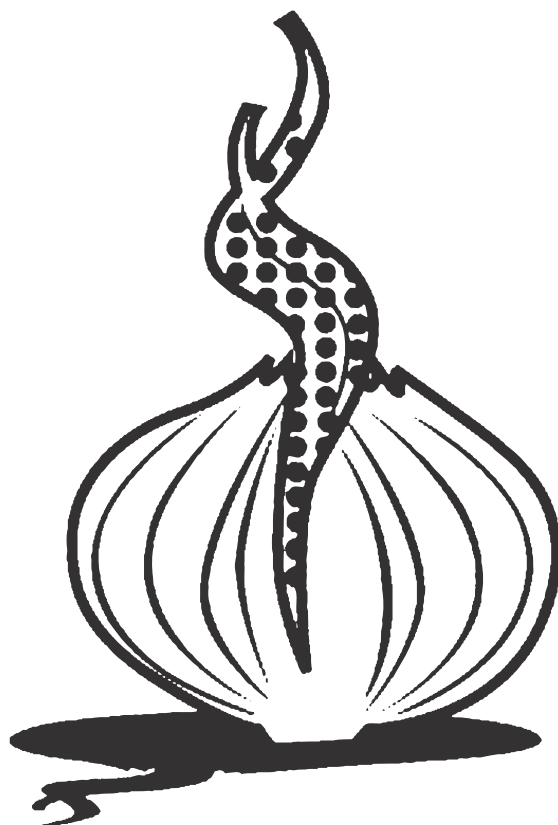
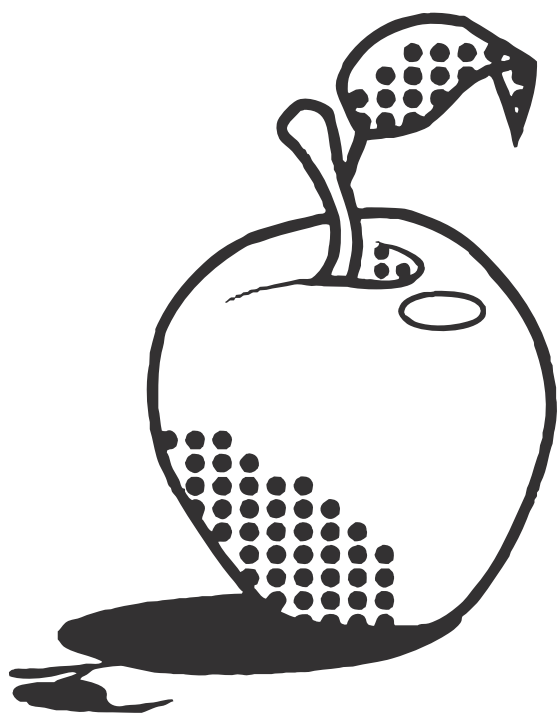
Priročnik za izvajanje medgeneracijskih aktivnosti

Sadeži družbe

Priročnik za izvajanje medgeneracijskih aktivnosti

Ljubljana, 2011

Izdajatelj: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva
Naslov: Sadeži družbe
Podnaslov: Priročnik za izvajanje medgeneracijskih aktivnosti
Avtorji: Tjaša Arko, Barbara Goričan, Jaka Kovač, Tereza Novak
Avtorice prispevkov: Tatjana Fras, Jana Mali, Suzana Farič, Barbara Tehovnik,
Majda Fiksl, Mojca Pregl
Uredila: Barbara Goričan
Lektura: Neja Šmid
Naklada: 400 izvodov
Priprava za tisk in tisk: Lupa design

Ljubljana, oktober 2011

Slovenija je s 1. majem 2004 postala članica Evropske unije. Ta publikacija je prejela finančno podporo programa, s katerim želi slovenska vlada prispevati k obveščenosti, razumevanju in javni razpravi o članstvu v EU ter o vseh posledicah članstva za življenje slovenskih državljanov in državljanek. Program obveščanja izvaja Urad Vlade RS za komuniciranje.

Izid priročnika so omogočili: Urad vlade RS za komuniciranje,
Mestna občina Ljubljana in Ministrstvo za delo, socialo in družinske zadeve.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

316.4.051.63(035)
331.578(035)

SADEŽI družbe : priročnik za izvajanje medgeneracijskih
aktivnosti / [avtorji Tjaša Arko ... [et al.] ; uredila Barbara
Goričan]. - Ljubljana : Slovenska filantropija, Združenje za
promocijo prostovoljstva, 2011

ISBN 978-961-91702-4-3

1. Arko, Tjaša

258585600

VSEBINA

- 5 SADEŽI DRUŽBE SMO VSI: ENI BOLJ ZRELI, DRUGI ŠE ZELENİ...**
- 7 POZITIVNI VPLIVI MEDGENERACIJSKEGA PROSTOVOLJSKEGA SODELOVANJA**
- Pozitivni vplivi na družbo/širšo skupnost
 - Pozitivni vplivi na posameznika v povezavi z lokalno skupnostjo
 - Pozitivni vplivi na posameznike
 - Vplivi medgeneracijskega sodelovanja
- 11 PRIPRAVA IN IZVEDBA MEDGENERACIJSKIH AKTIVNOSTI**
- Faze aktivnosti
 - Priprava
 - Začetek aktivnosti
 - Izvedba aktivnosti
 - Zaključek
 - Po aktivnosti
- 19 PASTI, V KATERE SE LAHKO UJAMEMO PRI ORGANIZIRANJU MEDGENERACIJSKIH AKTIVNOSTI**
- Nepripravljena aktivnost
 - Medgeneracijska aktivnost brez konkretne vsebine
 - Pomanjkanje sodelovanja med generacijami
 - Učenje
 - Stereotipi in predsodki
 - Razlike med generacijami
 - Nesporazumi in razdiralna vedenja v komunikaciji
- 27 ETIKA V MEDGENERACIJSKEM PROSTOVOLJSTVU**
- Kako naj delamo, da bomo delali dobro in na kaj moramo paziti, da pri svojem delu ne bomo povzročali škode?
 - Dostojanstvo, integriteta in nediskriminacija vseh vključenih
 - Najboljši interes uporabnika
 - Aktivna participacija uporabnikov
 - Neizkoriščanje moči
 - Skrb za ugled prostovoljskega dela
 - Zaupnost podatkov
-

31 PRIMERI DOBRIH PRAKS

Družinski prazniki
Risanje »medgeneracijskih« prizorov
Medgeneracijska gledališka skupina
Družinsko drevo
Primeri iz Hiše Sadeži družbe
Primeri drugih slovenskih organizacij

53 NEKAJ NAPOTKOV ZA USPEŠNO IZPELJAVO DELAVNIC

Koristi in pasti medgeneracijskega sodelovanja
Kaj misliš, da oni mislijo, da mi mislimo?
Kdo bo zmagal?
Konfliktne situacije - študije primerov
Kako naj ti dopovem?
Sklepanje dogovora o načinu dela
Spomin na otroštvo
Kaj mi pomeni največ
Ljubezen nekoč in danes
Jaz kot učitelj
Kaj je prav in kaj ne?
Kdo s kom?

75 UPORABNA LITERATURA

Sadeži družbe smo vsi: eni bolj zreli, drugi še zeleni...

»DESNA, LEVA, DESNA, LEVA, DESNA, LEVA ...« je korakala mala četica ob žvižgih udarne koračnice. Dedek Tone in trije vnuki smo korakali po Mostecu. Kadarkoli smo bili skupaj. Moji lepi spomini na otroštvo in odraščanje in moji prvi spomini na vojno. Dedek, sam borec za svobodo, nam je veliko pripovedoval o vojni. Tudi zgodbe, ki so bile duhovite, saj je bilo to obdobje njegove mladosti. Ampak sporočilo, ki nam ga je predal je bilo, kako zgrešena je vojna in kako neprimeren je ta način reševanja konfliktov, ali med narodi, ali med posamezniki. Preprosto zato, ker jo spremlja preveč trpljenja. In vse se je začelo in končalo z: »LEVA, DESNA, LEVA, DESNA, LEVA ...«. Mali vojaki in poveljnik. O drugi svetovni vojni na naših tleh mi ni več povedala nobena knjiga. Bistvene stvari smo izvedeli med korakanjem.

Dedek Tone nikoli ni imel svojih otrok, a s prihodom v našo družino je dobil kopico vnukov, za katere je bil dolga leta vir navdiha. Vedno je imel čas za nas in vedno je bil skupaj z babico mesto našega pribežališča. Za nas sta bila najpomembnejši osebi poleg staršev. Če je bilo treba deliti veselje, smo ga delili skupaj, in če je bilo treba potožiti, smo potožili njima.

Želim si, da bi imeli vsi otroci tako odraščanje in da bi imeli vsi starejši možnost predajanja svojih izkušenj na mlade, in da bi si bili vzajemno vir navdiha.

Kar so meni privzgojili moji stari starši je globoko spoštovanje do starosti in velika mera tolerantnosti do drugačnih. Moji stari starši so bili sadeži mojega življenja in verjamem, da smo bili mi vnuki, sadeži njihovega življenja.

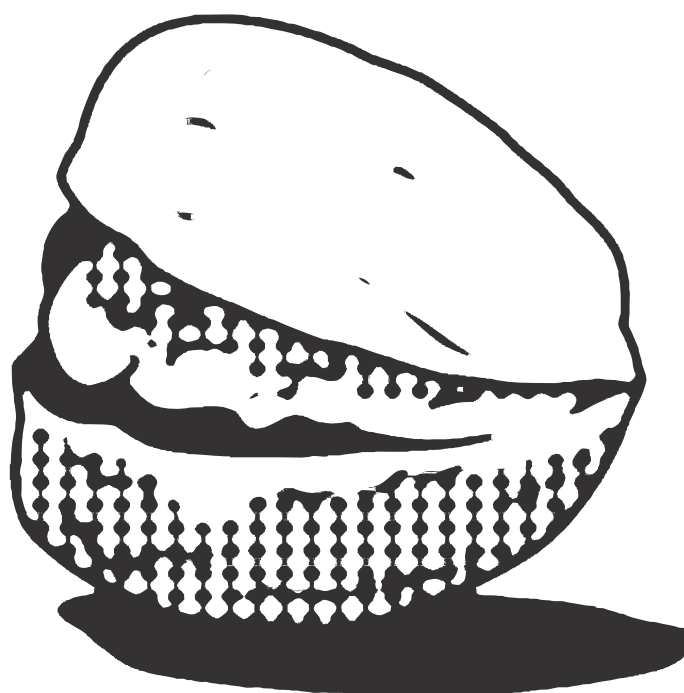
Danes, ko odrašča moj otrok, medgeneracijsko povezovanje znotraj družine zame ni več tako preprosto. Razselili smo se naokoli, šola je skoraj že kot zaposlitev, dejavnosti je veliko, večer je kmalu in med vikendi je potrebno nadoknaditi, kar nam ni uspelo narediti čez teden. In verjetno je veliko podobnih družin in našim otrokom manjka druženje s starejšimi in mogoče ne bodo uspeli, kar tako med korakanjem, stkati svoje niti med sedanostjo in preteklostjo. A to je še kako pomembno. Prav zdaj, ko ima vsak uvid v spletno zakladnico znanja in dostop do takih in drugačnih informacij, prav zdaj potrebujemo kompase, take, kot sta bila zame moj dedek in babica. Polna izkušenj in vedno na razpolago za odgovore.

Povezavi med generacijami ne moremo ulti, je pa dobro, da temeljijo na poznavanju, na sprejemanju in na medsebojnem razumevanju. In kanček tega, kako nadoknaditi te povezave, kadar začutimo, da jih življenje ne prinaša dovolj, ponujamo v našem

priročniku. Kako narediti druženje med starejšimi in mladimi tako prijetno in hkrati poučno, kot je bilo zame korakanje po Mostecu.

Znanje smo črpali iz izkušenj s projekta Sadeži družbe in dela v medgeneracijski Hiši Sadeži družbe. In zgodbe, ki jih pišejo vključeni, niso nič manj lepe, kot je moja zgodba korakanja po Mostecu. Le sprejeti je treba dejstvo, da moramo narediti korak v tej smeri, saj smo se neopazno oddaljili eden od drugega. In če vam bomo z našimi nasveti in primeri olajšali to pot, bomo dosegli namen, ki nas je vodil k nastanku te knjižice.

Tereza Novak

Zguban a poln energije.

Pozitivni vplivi medgeneracijskega prostovoljskega sodelovanja

V okviru programa Sadeži družbe na Slovenski filantropiji že od leta 2006 razvijamo, spodbujamo in promoviramo medgeneracijsko sodelovanje. Na podlagi številnih izkušenj mentorjev v Sadežih družbe ter prostovoljcev, ki so aktivni na medgeneracijskem področju, smo raziskovali kaj sodelovanje v medgeneracijskih aktivnostih prinaša posameznikom. Zbrali smo pester nabor pozitivnih vplivov, ki smo jih združili v spodnji shemi.

pozitivni vplivi na družbo/širšo skupnost

- Rušenje stereotipov in predsodkov med generacijami (sprejemanje, razumevanje in sodelovanje med posamezniki različnih generacij. Izmenjava mnenj in pogledov med generacijami).
- Spodbujanje solidarnosti v družbi - krepitev socialnih vezi in sožitja.
- Osmišljanje staranja ter sprejemanje starosti kot načina življenja.
- Kvalitetna izraba prostega časa posameznikov (zmanjšanje rizičnega in destruktivnega vedenja pri mlajših in starejših, manj psihosomatskih obolenj, zmanjševanje osamljenosti in izoliranosti).
- Vseživljenjsko učenje. Predajanje in ohranjanje znanj, spretnosti in izkušenj med različnimi generacijami (tradicionalna znanja, področja računalništva in elektronike). Komplementarno dopolnjevanje v združevanju mladostne neobremenjenosti ter znanja starejših.
- Širina pogledov na posamezne vrednote, dogodke, pojave v družbi.
- Boljša kvaliteta življenja v lokalni skupnosti.
- Ohranjanje tradicije.
- Aktiven odziv na družbene razmere.

Pozitivni vplivi na posameznika v povezavi z lokalno skupnostjo

- Aktivna poraba prostega časa.
- Aktivno državljanstvo.
- Širjenje socialnih in podpornih mrež.
- Priprava na lastno kakovostno staranje.
- Medsebojna pomoč in podpora.

- Vključenost v družbo in iskanje skupnih ter povezovalnih elementov med različnimi generacijami.
- Vzpostavljane občutljivosti za sočloveka.

Pozitivni vplivi na posameznike

Pridobivanje in nadgradnja znanj in izkušenj

- Veščine s področja prenašanja znanj (kako učiti in poslušati posameznika).
- Pridobivanje znanj, spretnosti in izkušenj (povezanih s kulturo in tradicijo, modernimi tehnologijami ...).
- Pridobivanje znanj in izkušenj povezanih z novejšo dobo (nove tehnologije ...).
- Razvijanje spretnosti.
- Pridobivanje izkušenj.
- Učenje sodelovanja (sklepanje kompromisov, konsenzov, širina razmišljanja).
- Pridobivanje kompetenc za zaposlitev.

Osebnostni razvoj

- Pridobivanje socialnih veščin (komunikacijske, reševanje skupnih nalog, gradnja skupnega sistema ...).
- Dvig samopodobe, samospoštovanja ter krepitev samozavesti.
- Razvoj empatije in solidarnosti.
- Spoznavanje življenja in sveta pripadnikov drugih generacij, poudarjanje skupnih elementov, gradnja zaupanja med generacijami.
- Zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb.
- Sprejemanje različnih mnenj in pogledov, sodelovanje.
- Osmišljanje življenja.

Vplivi medgeneracijskega sodelovanja

NA DRUŽBO/SKUPNOST

- Rušenje stereotipov in predsodkov med generacijami.
- Spodbujanje solidarnosti v družbi.
- Osmišljanje staranja.
- Kvalitetna izraba prostega časa posameznikov.
- Vseživljenjsko učenje.
- Širina pogledov.
- Boljša kvaliteta življenja v lokalni skupnosti.
- Ohranjanje tradicije.
- Aktiven odziv na družbene razmere.

NA POSAMEZNIKA V POVEZAVI S SKUPNOSTJO

- Aktivna poraba prostega časa.
- Aktivno državljanstvo.
- Širjenje socialnih in podpornih mrež.
- Priprava na lastno kakovostno staranje.
- Medsebojna pomoč in podpora.
- Iskanje skupnih ter povezovalnih elementov med različnimi generacijami.
- Vzpostavljanje občutljivosti za sočloveka.

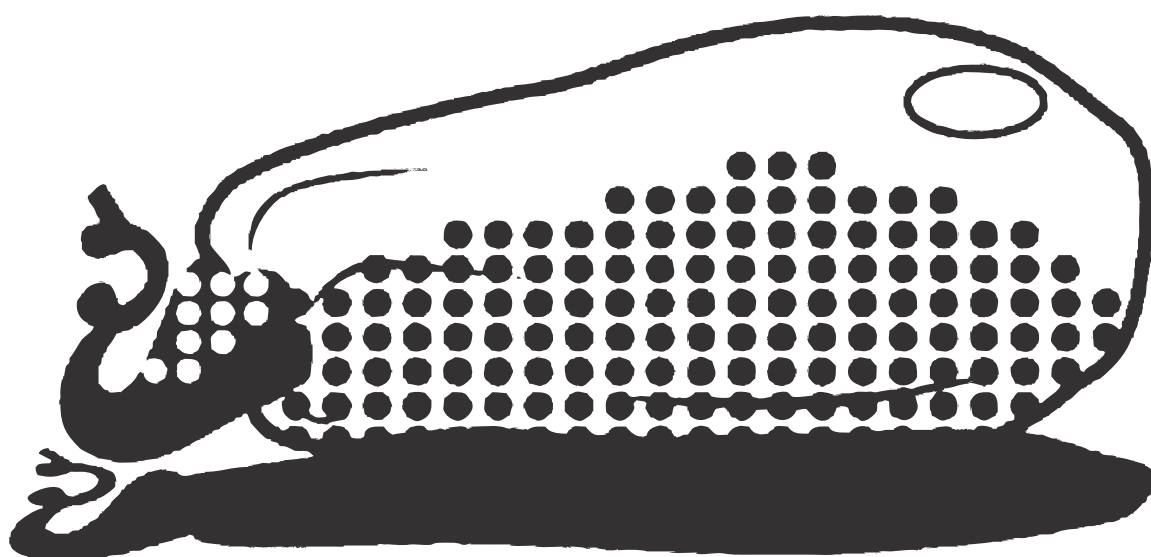
NA POSAMEZNIKA

Pridobivanje in nadgradnja znanj in izkušenj

- Veščine s področja prenašanja znanj.
- Pridobivanje novih znanj in spretnosti in izkušenj.
- Razvijanje spretnosti.
- Učenje sodelovanja.
- Pridobivanje kompetenc za zaposlitev.

Osebnostni razvoj

- Pridobivanje socialnih veščin.
- Dvig samopodobe, samospoštovanja ter krepitev samozavesti.
- Sprejemanje in sodelovanje.
- Razvoj empatije in solidarnosti.
- Spoznavanje življenja in sveta pripadnikov drugih generacij.
- Zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb.

**Biti zelen ne pomeni
biti nekoristen.**

Priprava in izvedba medgeneracijskih aktivnosti

Za uspešno pripravo in izvedbo medgeneracijskih aktivnosti moramo biti pozorni na:

- posameznike, ki bodo na aktivnosti;
- skupino;
- cilje in vsebino;
- izvajalce;
- prostor ...

FAZE AKTIVNOSTI

Ker so aktivnosti, ki se izvajajo na področju medgeneracijskega sodelovanja zelo raznolike, je težko napisati enoten recept za pripravo. Zato smo faze aktivnosti razdelili na posamezna področja, ki običajno zahtevajo našo pozornost in dopisali vprašanja, preko katerih skušamo odpirati poglede na izzive, povezane z izvedbo aktivnosti. Za posamezno aktivnost, ki jo izvajate, so kakšna področja ali vprašanja nepomembna, lahko pa se glede na specifično aktivnosti pojavijo še mnoga druga.

PRED SAMO AKTIVNOSTJO	AKTIVNOST			PO AKTIVNOSTI
PRIPRAVA	ZAČETEK	IZVEDBA	ZAKLJUČEVANJE	VREDNOTENJE ORGANIZACIJSKO DOKONČANJE AKTIVNOSTI

PRIPRAVA

Uspeh izvedene aktivnosti lahko pogosto pripišemo kakovostno izvedeni pripravi na aktivnost. V fazi priprave **analiziramo potrebe**, določimo **ciljno skupino** in si postavimo **namen in cilje aktivnosti**.

Priprave lahko trajajo nekaj ur, kadar se pripravljamo na zahtevnejšo aktivnost (medgeneracijski tabor, vseslovenska akcija ...) pa lahko potekajo tudi več mesecev.

Glede na zastavljen namen in cilje izberemo **vsebine** in **primerne metode dela**. Za uspešno izvedeno medgeneracijsko aktivnost so pomembni **usposobljeni izvajalci**.

Aktivnosti lahko izvajajo prostovoljci ali zaposleni. Pred izvedbo aktivnosti se z izvajalci natančno pogovorimo o njihovih odgovornostih in nalogah pri pripravi, izvajanju ter po izvedeni aktivnosti.

PODROČJE	VPRAŠANJA ZA POMOČ PRI ORGANIZACIJI
vsebina aktivnosti	<i>Ali z vsebino dosežemo cilje, ki smo si jih zastavili? Kako bomo vsebino približali vsem generacijam in spodbudili medgeneracijsko sodelovanje?</i>
metode in tehnike	<i>Katere metode in tehnike bomo uporabili za predstavitev vsebine? Ali so primerne za različne starostne skupine? Ali so dovolj raznovrstne? Ali so dovolj zahtevne, da udeležencem predstavljajo izziv?</i>
materiali	<i>Katere materiale bomo uporabili? Ali jih že imamo, bomo ekološki in uporabili odpadne materiale, ali jih moramo kupiti? Kje jih lahko dobimo? Koliko časa pred aktivnostjo moramo naročiti materiale? Ali jih lahko dobimo preko donacij? Ali imamo za materiale dovolj denarja?</i>
izvajalci	<i>Bomo aktivnost izvajali sami ali jo bodo izvedli prostovoljci? Ali imamo dovolj ustrezno usposobljenih izvajalcev? Potrebujemo dodatne prostovoljce? Bomo povabili zunanjega strokovnjaka? Ali bomo k sodelovanju povabili znane osebnosti, ki bodo ambasadorji aktivnosti? Potrebujemo pomoč za izvajanje vsebine, tehnično podporo, varovanje ...? Ali moramo z izvajalci podpisati kakšne dogovore? Katere odgovornosti in naloge bodo prevzeli izvajalci? Kdo bo odgovoren za posamezne naloge? Komu so izvajalci dolžni poročati o opravljeni aktivnosti?</i>
udeleženci	<i>Za katere udeležence je aktivnost primerna? Koliko udeležencev potrebujemo za uspešno izvedeno aktivnost?</i>
povabilo na aktivnost	<i>Kdaj poslati vabilo, da bomo dobili dovolj udeležencev? Katere informacije napišemo v vabilu? Kje bomo predstavljali in promovirali aktivnost, da se nam bodo pridružili udeleženci različnih generacij?</i>
način prijave, zbiranje in potrditev prijav	<i>Ali se morajo udeleženci predhodno prijaviti? Katere informacije potrebujemo v prijavnici? Ali se prijavijo osebno, preko pošte, telefona, elektronske pošte? Kdo sprejema prijavnice? Kdaj odgovorimo prijaviteljem?</i>

primeren prostor	<i>Bomo aktivnost izvedli zunaj ali znotraj? Ali vreme vpliva na izvedbo? Potrebujemo dodaten prostor? Ali je prostor dovolj velik? Potrebujemo več manjših prostorov? Imamo svoj prostor ali ga moramo poiskati in najeti? Ali moramo v zvezi z uporabo prostora še koga obvestiti (čistilke, sosede ...)?</i>
dolžina aktivnosti	<i>Kakšna dolžina je primerna za načrtovano aktivnost? Ali bomo izvedli le eno aktivnost ali jih bo več? Bomo aktivnost nadgrajevali? Koliko odmorov je potrebno predvideti? Ali bodo udeleženci potrebovali malico?</i>
denar	<i>Ali za izvedbo (nakup materialov, prevozi, plačilo vodjem, najem prostora, hrana in pijača) potrebujemo finančna sredstva? Ali imamo sredstva ali bomo pobirali prispevke od udeležencev? Ali so na voljo razpisi, kamor lahko prijavimo aktivnost in pridobimo denar? Kaj pa sponzorji in donatorji?</i>
sponzorji, donatorji	<i>Kakšne se naše obveznosti do njih (obešeni logotipi v prostor izvajanja, na spletni strani, omemba sponzorjev v prispevkih o aktivnosti, nošenje majic z logotipom sponzorjev ...)?</i>
prigrizek	<i>Bodo glede na dolžino aktivnosti udeleženci potrebovali hrano in pijačo? Kdo bo poskrbel za prehrano? Ali je v trajanju aktivnosti predviden dovolj dolg odmor za malico?</i>
zavarovanje	<i>Je zaradi narave dejavnosti potrebno zavarovanje udeležencev? Ali bo aktivnost javna prireditev in moramo zato obvestiti policijo in poskrbeti za varnost? Potrebujemo paket prve pomoči? Potrebujemo za udeležbo mladoletnih otrok dovoljenja staršev? Kaj pa obvestilo: »Udeležba na aktivnosti na lastno odgovornost«?</i>
sezname udeležencev in poročilo	<i>Ali moramo na koncu aktivnosti oddati poročilo? Kaj mora poročilo vsebovati?</i>
potrdila	<i>Ali bomo udeležencem izročili potrdila o udeležbi? Kdaj bodo dobili potrdila? Katere podatke in materiale potrebujemo za pripravo potrdil?</i>
prevoz	<i>Ali je potrebno urediti prevoz do kraja izvajanja aktivnosti? Katera prevozna sredstva lahko uporabimo? Kdo plača prevozne stroške? Ali imamo dovoljenje staršev za prevoz otrok? Ali moramo, če uporabljamo avtobus, vnaprej predvideti sedežni red?</i>
vabilo medijem	<i>Ali želimo, da mediji poročajo o naši aktivnosti? Kateri mediji pokrivajo tematiko aktivnosti in bi se odzvali? Ali poznamo kakšnega novinarja, s katerim smo že sodelovali? Ali bomo sklicali tiskovno konferenco in najavili aktivnost? Potrebujemo medije za promocijo dogodka? Ali si želimo, da so mediji prisotni na aktivnosti?</i>

ZAČETEK AKTIVNOSTI

Pred prihodom udeležencev se zberejo izvajalci aktivnosti in pripravijo prostor ali potrebne pripomočke. Prijetno pripravljen in urejen prostor vpliva na dobro počutje. V primeru, da pri udeležbi sodelujejo prostovoljci in zunanji strokovnjaki, jih sprejme vodja aktivnosti. Skupaj preverijo dogovore in načrtovan potek dela.

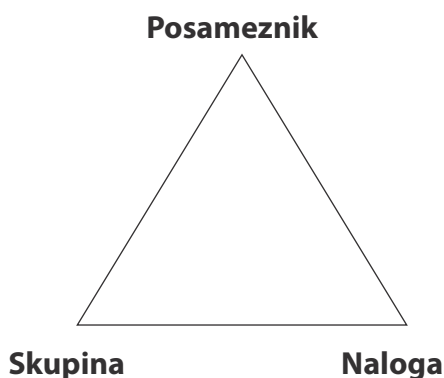
Ob prihodu udeležencev je naloga voditelja, da jih osebno sprejme. Poda jim osnovne informacije in začne ustvarjati občutek varnosti. Pomemben je osebni pozdrav, stisk roke in pogled v oči. Preveri tudi pričakovanja udeležencev in jih seznanji s tem, katera bodo lahko izpolnili in katera ne. Ob začetku aktivnosti voditelj skupaj z udeleženci sklene dogovore dela in vedenja. V kolikor so pravila dela znana že v naprej, jih ponovi in se prepriča, da so z njimi vsi seznanjeni.

PODROČJE	VPRAŠANJA ZA POMOČ PRI ORGANIZACIJI
prostor	<i>Kako bomo pripravili prostor, da bodo udeleženci po prihodu lahko pričeli z aktivnostjo? Ali moramo zaščititi opremo pred poškodbami, odstraniti nevarne predmete? Kakšna bo razporeditev stolov in miz, če aktivnosti potekajo v zaprtem prostoru? Ali moramo prostor ograditi? Ali je v prostoru dovolj toplo?</i>
materiali, gradiva in pripomočki	<i>Kateri materiali morajo biti pripravljeni v naprej za neoviran potek aktivnosti? Bodo udeleženci po usposabljanju prejeli kakšna gradiva – potrebujemo njihov naslov? Katere tehnične pripomočke potrebujemo? Ali znamo priklopiti računalnik na projektor? Kje je zavoj prve pomoči? Kaj pa glasba?</i>
udeleženci	<i>Ali so udeleženci že stari znanci ali se prvič udeležujejo naših aktivnosti? Katere informacije jim posredujemo ob prihodu (delovni prostor, stranišče, časovni potek aktivnosti ...)?</i>
varnost	<i>Katere informacije potrebujejo udeleženci pred začetkom aktivnosti, da preprečimo morebitne poškodbe? Kdo med izvajalci je odgovoren za nudenje prve pomoči?</i>
dogovori	<i>Kateri dogovori so potrebni za kakovosten potek dela? Kakšni so ukrepi, kadar se dogovori kršijo? Koliko dogovorov potrebujemo?</i>
fotografiranje	<i>Ali potrebujemo dovoljenje za fotografiranje posameznikov? Kdo bo fotografiral in s čigavim fotoaparatom? Kakšne fotografije so primerne (skupina udeležencev pri aktivnosti, fotografije logotipov financerjev na vidnem mestu ...)?</i>

IZVEDBA AKTIVNOSTI

Ko se skupina loti izvajanja aktivnosti, ima pred sabo **nalogo**, ki jo želi uresničiti. Če želimo kakovostno delo, smo poleg naloge pozorni tudi na delovanje **skupine** in skupinsko dinamiko ter na **posameznike**, ki sestavljajo skupino. **PSN** je okrajšava za »posameznik, skupina in naloga«. V ozadju je model, ki ga je raziskovala Ruth Cohn.

Skupinam se pogosto zgodi, da se posvečajo predvsem enemu področju, največkrat nalogi. Ob tem nekateri posamezniki prevzamejo vodenje ostalih in pozabijo na sodelovalni odnos, drugi pa se v skupini ne počutijo več dobro. Nekateri skupine pa si vzamejo veliko časa za druženje, vsi se počutijo vključene, potem pa ugotovijo, da so zanemarili nalogo. Pri delu s skupino gre za preplet vseh treh področij, ki so si enakovredna, kar lahko ponazorimo z enakostraničnim trikotnikom. Tri enake stranice v trikotniku ponazarjajo enakovrednost vseh treh področij.

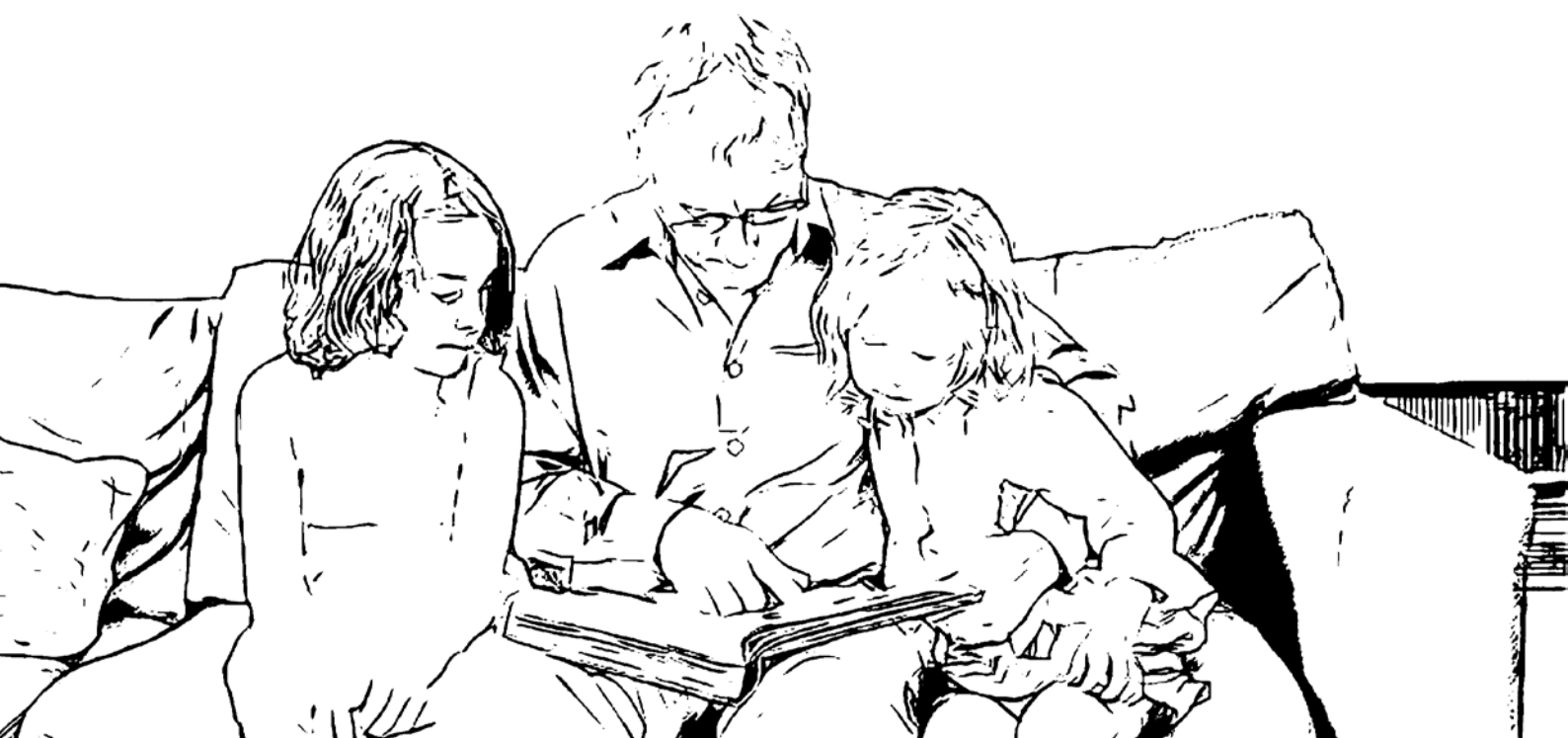
PODROČJE	VPRAŠANJA ZA POMOČ PRI ORGANIZACIJI
posameznik	<i>Kako vodimo aktivnost, da se bodo posamezniki počutili varno, zaželeno, in da bodo imeli možnost prispevati po svojih močeh? Ali imajo različni posamezniki možnost da se izrazijo? Ali so v skupini posamezniki, ki izstopajo in jih skupina zato zavrača? Katerih potreb nimajo zadovoljenih? Kaj lahko kot vodja storim, da vključim te posameznike? Ali posamezniki pri delu potrebujejo dodatno pomoč vodje ali drugih udeležencev?</i>
skupina	<i>Kako deluje skupina? Ali voditelji skupine poznajo faze skupinske dinamike? Ali so skupini jasni skupni cilji? Kako spodbuditi sodelovanje med posamezniki v skupini? Kako skupina sprejema vodjo?</i>
naloga	<i>Kako pomembna je dokončana naloga? Ali so vsi v skupini seznanjeni z nalogo? Kaj pa proces dela, ki nas bo pripeljal do končne naloge? Kako bomo zastavili proces, da bodo vsi posamezniki uspeli priti do cilja?</i>
metode dela in vsebina	<i>Kaj če željam in potrebam udeležencev ne ustrezajo zastavljene vsebine in metode dela? Imamo rezervni plan? Koliko smo lahko fleksibilni?</i>
uporaba materialov in gradiv	<i>Kako lahko pri vodenju aktivnosti nagovorimo različne tipe posameznikov (vizualni, slušni, kinestetični tip)? Ali so materiali in gradiva, ki smo jih pripravili, primerni za udeležence? Kako lahko pri aktivnosti spodbujamo kreativno udejstvovanje posameznikov?</i>
konflikti	<i>Katere potrebe pri posameznikih niso zadovoljene, da je prišlo do konflikta? Kateri posamezniki so odgovorni za nastali konflikt in ali ga znajo sami rešiti? Kako ukrepati, če bomo kot vodja reševali konflikt? Kako bi nastali konflikt lahko postal tudi učna izkušnja?</i>
logistika	<i>Imamo za dokončanje aktivnosti dovolj časa? Ali je v prostoru dovolj zračno? Imamo dovolj odmorov/počitkov?</i>

ZAKLJUČEK

Zaključevanje je faza, v kateri pogledamo rezultate in način, kako smo prišli do njih. To je tudi čas **vrednotenja** aktivnosti s strani udeležencev. Je pa tudi čas **praznovanja**, ker smo uspešno pripeljali neko aktivnost do konca.

Ne pozabite na izpolnjeno **listo prisotnosti**. **Potrdila** o udeležbi pripravite v naprej in jih ob zaključku izročite udeležencem.

PODROČJE	VPRAŠANJA ZA POMOČ PRI ORGANIZACIJI
prostor za odprta vprašanja	<i>Ali imajo udeleženci še kakšna vprašanja povezana z aktivnostjo?</i>
vrednotenje	<i>Ali smo opravili zastavljeno nalogo? Kako smo prišli do konca? Kaj so se udeleženci ob tem naučili/pridobili? Kako bodo udeleženci izkušnjo ali pridobljena znanja uporabili v svojem življenju? Kaj pa ovrednotenje aktivnosti s pomočjo anonimnega vprašalnika?</i>
logistika	<i>Ali se bo skupina še srečevala? Kdo bo poskrbel za izmenjavo kontaktov med udeleženci? Ali bomo organizirali še kakšno aktivnost, na katero lahko povabimo udeležence? Ali lahko udeleženci sodelujejo v naslednjih aktivnostih tudi kot prostovoljci? Ali udeleženci sodelujejo pri pospravljanju po aktivnosti? Ali udeleženci sami zapustijo aktivnost ali potrebujejo prevoz? Moramo mladoletne udeležence osebno izročiti staršem?</i>

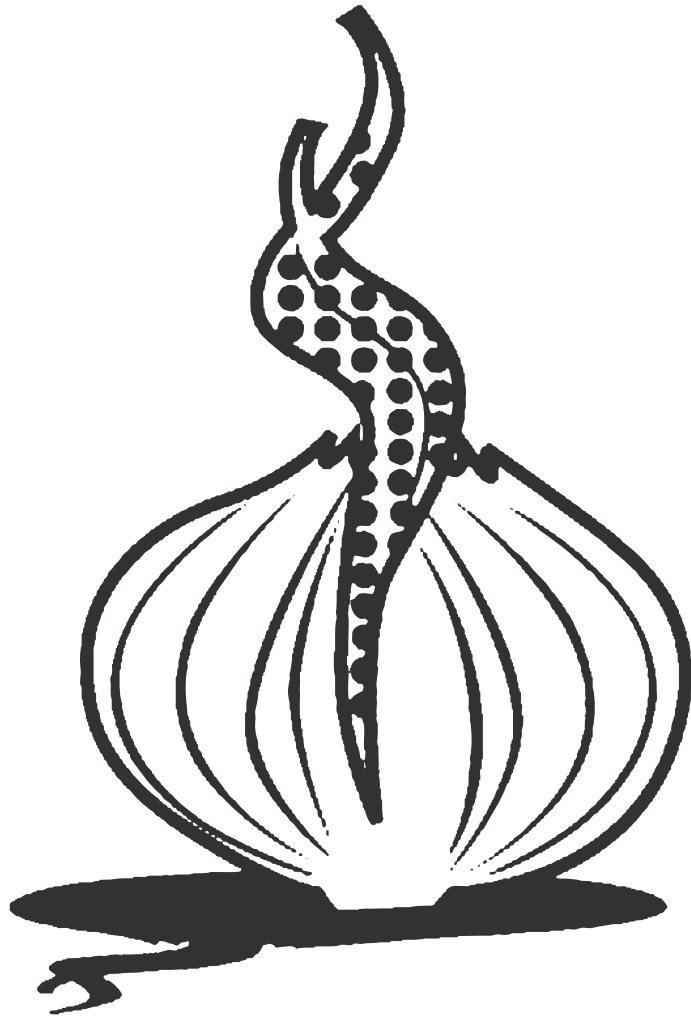
PO AKTIVNOSTI

Po zaključeni aktivnosti izvajalce in organizatorje čaka še nekaj nalog. Izvajalci pospravijo prostor in materiale. **Ovrednotijo** usposabljanje glede na zastavljen namen in cilje ter postavijo smernice za naslednjo aktivnost.

Nekaj dni po izvedeni aktivnosti lahko pošljemo udeležencem še elektronske materiale, kontakte, fotografije ali druga gradiva, o katerih smo se dogovorili v času aktivnosti.

Po zaključenem poročilu, katerega obsežnost je običajno odvisna od zahtev financerjev, naredimo analizo celotne aktivnosti in postavimo načrte za naprej. Morda bomo aktivnost ponovili v enaki obliki, jo razširili in nadgradili ali pa opustili in se lotili novih izzivov.

PODROČJE	VPRAŠANJA ZA POMOČ PRI ORGANIZACIJI
vrednotenje izvajalcev	<i>Katere cilje smo dosegli? Kaj bi lahko naslednjič izboljšali? Ali so se tekom aktivnosti zgodile kakšne nepredvidene situacije in kako smo ukrepali? Katere osebne cilje so izpolnili izvajalci?</i>
logistika	<i>Kdo bo poskrbel za prostor, materiale in morebitne prevoze?</i>
poročilo	<i>Ali moramo oddati poročilo o izvedeni aktivnosti?</i>
sponzorji, donatorji	<i>Na kakšne načine se lahko zahvalimo financerjem, da nas bodo obdržali v lepem spominu?</i>
mediji	<i>Bomo po opravljeni aktivnosti o rezultatih obvestili medije? Je med rezultati tudi kakšen medijsko zanimiv izdelek? Obstajajo kakšni brezplačni internetni mediji, kjer lahko objavimo članek o naši aktivnosti? Kdo bo pripravil članek in fotografije?</i>

**Odkrivam svoje
boljše plasti.**

Pasti, v katere se lahko ujamemo pri pripravi medgeneracijskih aktivnosti

Kadar organiziramo medgeneracijsko aktivnost, se srečamo s posamezniki **različnih starosti in raznovrstnih izkušenj, znanj, spretnosti ter sposobnosti**. Vse to daje medgeneracijskim aktivnostim poseben čar, saj je eden izmed ciljev tudi **sodelovanje in izmenjava znanj ter izkušenj** med udeleženci. Ta **raznolikost** pa je lahko tudi trd oreh za posameznika, ki delavnico organizira. Na podlagi izkušenj izvajalcev medgeneracijskih aktivnosti smo poiskali najbolj pogoste pasti, v katere se lahko ujamemo pri pripravi in izvajanju.

Neprimerna aktivnost

V medgeneracijski pevski skupini so tudi mladi člani. Skupina prepeva samo ljudske pesmi. V kolikor si želijo vključevati posameznike vseh generacij, naj program vsebuje pesmi, ki so blizu tudi mladim. Lahko vključijo tudi posameznike, ki igrajo glasbene inštrumente. Tako bo skupina prerasla v kvalitetni prostor medgeneracijskega sodelovanja, učenja, druženja in zabave.

Aktivnosti so lahko neprimerne na več načinov. Včasih zahtevajo **previsoka znanja**, kar je stresno za udeležence, ki ne morejo slediti, ali pa se spustijo na **prenizek nivo** in se posamezniki dolgočasijo.

Dobro je, da v naprej predvidimo, ali je aktivnost, ki jo nameravamo izvesti, dovolj **zanimiva** za udeležence različnih generacij in ne samo določeni starostni skupini ljudi. V kolikor aktivnost ni primerna za najmlajše, ali pa je pomembno, da so udeleženci v dobri fizični kondiciji oziroma se od njih pričakujejo določena predznanja, moramo to poudariti ob objavi aktivnosti.

Tudi aktivnost z zelo **aktualno tematiko** ne zagotavlja udeležbe, v kolikor se je nekaj podobnega že izvajalo. Izkušnje kažejo, da so medgeneracijske aktivnosti najboljše obiskane takrat, ko pridejo **ideje zanje s strani udeležencev in prostovoljcev**, ki so jih tudi pripravljene izvajati.

Medgeneracijska dejavnost je neprimerna, če ne upošteva **telesnih in razvojnih sposobnosti** udeležencev. Mlajši otroci bodo težje izdelovali tehnično zahtevne izdelke, nekateri starejši ne bodo mogli uganjati najrazličnejših športnih vragolij, večina pa bo

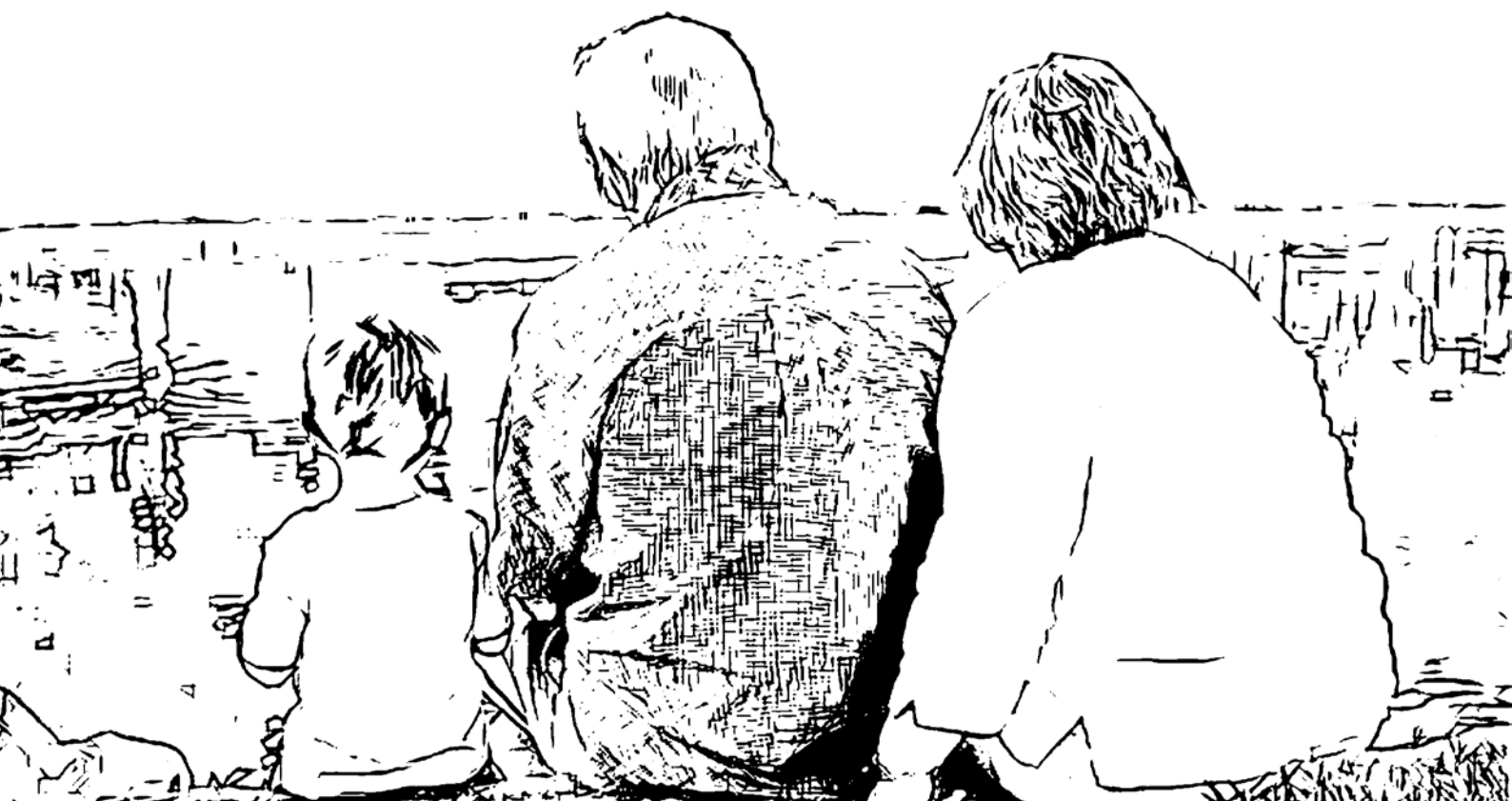
težko poslušala predavanje, ki bo trajalo neprekinjeno več kot 45 minut. Pomemben je tudi **čas izvajanja aktivnosti**. Med šolskim letom so dopoldan mladi v šoli, srednja generacija v službi, okoli poldneva babice pripravljajo kosila ...

Določene aktivnosti za kakovostno izvedbo potrebujejo majhno ali točno določeno število udeležencev, na druge jih spet lahko pride več sto. V kolikor **število udeležencev** vpliva na **kakovost dela**, je pomembno, da v naprej določimo najnižjo in najvišjo število ter za udeležbo na aktivnosti zbiramo prijave.

Medgeneracijska aktivnost brez konkretne vsebine

Povsod se veliko govori o pomembnosti medgeneracijskega sodelovanja in sobivanja. Lokalno društvo zato organizira medgeneracijsko druženje, na katero pa pride zelo majhno število udeležencev.

Ljudi bodo privabile medgeneracijske aktivnosti s privlačno vsebino. Samo beseda medgeneracijska delavnica ni dovolj. Če zastavite aktivnost z **zanimivo vsebino** in v vabilu zapišete peka tort, pletenje košar, pohod na Pohorje, čistilna akcija, priprava gledališke igre, druženje ob pravljicah ali igranje taroka in šaha ..., se bodo udeležili aktivnosti tisti, ki jih to zanima. V tem primeru bo generacijsko mešana skupina dodana vrednost.

Pomanjkanje sodelovanje med generacijami

Bliža se pustni čas in medgeneracijsko društvo je pripravilo zanimivo aktivnost: izdelovanje pustnih mask iz mavčnih povojev. Starejša gospa izdeluje tradicionalno masko, maska mladega Marka pa dobiva podobo risanega junaka ... Ko mentor čez čas pogleda po prostoru opazi, da so udeleženci razdeljeni v generacijsko ločene skupine.

Biti v istem prostoru še ne pomeni sodelovati! Sodelovanje bo mogoče šele takrat, ko bo ustvarjen dovolj **varen prostor**, v katerem bo vsak udeleženec čutil, da lahko prispeva svojo idejo in ob tem ni zasmehovan. Varen prostor omogoča udeležencem, da se motijo pa za to niso kaznovani, da lahko povedo svoje mnenje, ne da bi se bali graje.

Preizkušena metoda za vzpostavljanje varnega prostora ob začetku aktivnosti je **sprejetje dogovorov** o načinu dela. Dogovore naj udeleženci predlagajo sami, zapišejo tiste s katerimi vsi soglašajo in jih postavijo na vidno mesto v prostoru, kjer se izvaja aktivnost. Več o sprejemanju dogovorov si preberite na strani 65.

Če se medgeneracijske aktivnosti dogajajo v prostoru, kjer se večinoma zadržujejo predstavniki ene generacije, bodo organizatorji aktivnosti težje pritegnili k sodelovanju generacijsko raznolike posameznike. Mladinski center bo tako privabil večinoma mlade, prostori društva upokoјencev starejše. Za pridobitev **nevtralnega prostora** za medgeneracijske dejavnosti je pogosto potrebno kar nekaj sestankov z lokalnimi odločevalci, a v večini krajev so še neizkoriščeni prostori, ki čakajo na zanimive vsebine.

Medgeneracijsko sodelovanje lahko spodbudimo tudi z različnimi metodami, ki so opisane na koncu priročnika. Za začetek lahko udeležence na zanimiv način razdelimo v generacijsko mešane skupine. Opise metod najdete na strani 74.

Učenje

*Udeleženci so se dogovorili, da bodo sodelovali pri delavnici priprave orehove potice. Za gospo Jožico pomeni **sodelovati** pri pripravi potice pozorno **opazovati** mentorico, si beležiti navodila in jo povprašati za dodatna pojasnila. Metka pa si **sodelovanje predstavlja kot mešenje testa**, mletje orehov, pripravo in preizkušanje mase ter seveda degustacijo pečene dobrote. Miha ne želi mesiti, kljub temu ga zanima, kako bo nastala potica. Med delavnico gospa Jožica ne razume, kako so lahko nekateri mladi tako nevezgojeni in neučakani, saj ne opazujejo mentorja med delom ampak si želijo vse preizkusiti sami, Metka pa želi, da dobi Miha isto izkušnjo mešenja testa ter ga sili k aktivnosti.*

Da med aktivnostjo ne bi prišlo do neprijetnih občutkov, mnenj in opazk o primernem in neprimernem obnašanju, se je ob pričetku delavnice potrebno dogovoriti tudi o načinu dela. Ob sprejetem dogovoru se mentor z udeleženci pogovori tudi o tem, kako ga razumejo. Vsakomur se lahko zdi lasten pogled na nek dogovor tako **samoumeven**, da včasih niti ne pomisli na to, da nanj obstajajo različni pogledi.

Samoumevnost lahko povzroča težave tudi pri prenašanju znanj. Mladim, rojenim v svetu računalnikov, je pritisniti »enter« nekaj **samoumevnega**, medtem ko na primer starejša gospa brez težav zašije in popravi strgano oblačilo. Tudi prostovoljce je pomembno opremiti z znanji, kako **prenašati znanja** na druge.

Ko začnejo prostovoljci prenašati znanja na druge, se hitro znajdejo na preizkušnji **potrpežljivosti**. Znanje, ki se njim zdi samoumevno in logično, nekomu drugemu ni. Kljub temu, da so stvar povedali in pokazali že nekajkrat, jih udeleženci sprašujejo znova ista vprašanja.

Pomembno je, da prostovoljci posameznika na delavnicah **opolnomočijo** z znanji, preko katerih bo sposoben sam opraviti neko nalogo tudi takrat, ko prostovoljca ne bo poleg. Če udeležencu prostovoljec pomaga preveč in reši nalogo namesto njega, udeleženec tega znanja ne bo zares osvojil.

Posamezniki se učijo in sodelujejo na različne načine. Nekateri informacije sprejemajo pretežno preko **vizualnih**, drugi **slušnih** in tretji **kinestetičnih** kanalov. Tudi **okus** in **vonj** sta pomembna. Tako je nekaterim dovolj, da opazujejo in poslušajo, medtem ko želijo drugi stvari začutiti in jih preizkusiti.

Učenje novih spretnosti zahteva **nekaj vaje in ponovitev**, preden posamezniki osvojijo novo znanje in tehniko. Pogosto so prvi poskusi težki in izdelki manj bleščeči, pa vendar imajo za tistega, ki jih je ustvaril, velik pomen. Zato je priporočljivo, da mentorji udeležence učijo izboljšave tehnike in jim pustijo proste roke pri preizkušanju in ustvarjalnosti.

Stereotipi in predsodki

»Mladi so neodgovorni. Starejši so prepričani v svoj prav. Mladi so trmasti. Starejši nimajo pojma o današnjem svetu. Imajo pa izkušnje. In tudi mladi imajo veliko energije. Starejši znajo veliko starih obrti. Mladi obvladajo računalnik ...«

Stereotipi v medgeneracijskih odnosih so skupek pojmov, s katerimi se označujejo posamezne generacije. Največkrat gre za opise karikiranih lastnosti pripadnikov neke generacije, pri čemer so te lastnosti poudarjene do te mere, da postanejo posmehljive ali žaljive. Pogosto se pojavljajo v negativni obliki in so zaradi **vneprejšnje presoje** opravičilo za **diskriminatorno obnašanje**.

Ko se pojavijo **predsodki**, ki so usmerjeni na negativne lastnosti posamezne generacije in se začne posameznike gledati skozi tovrstna očala, lahko zapremo vrata sodelovanju med generacijami. **Predsodki in stereotipi** so tukaj in veliko jih je. Pomembno je, da se ozavestijo, in da dobi vsak udeleženec priložnost, da se izkaže kot posameznik.

Medgeneracijske aktivnosti so po drugi strani odličen način za premagovanje stereotipov, saj gre ne le za druženje temveč tudi za **sodelovanje in soustvarjanje** različnih generacij.

Po nekaj izvedenih medgeneracijskih aktivnostih je gospa Lidija zaupala svoji sosedi: »Ne boš verjela, ampak ti mladi so res sposobni. Prej sem mislila, da samo popivajo v parku.« Miha pa je povabil k medgeneracijskim delavnicam še svojega najboljšega prijatelja: »Res je zabavno, stric Tone me je naučil popraviti kolo, rad se šali, in ko smo skupaj pove veliko zanimivih zgodb iz starih časov.«

Razlike med generacijami

Pa kaj če Miha poslušča rock in se oblači v črno, Franc pa je ljubitelj klasične glasbe. Oba uživata ob šahu. Ob premikanju figur se zabavata, Miha se uči veliko novih trikov od starega mačka, Franc pa razgibava svoje možgane in prenaša šahovsko znanje na mladega mojstra. Kdo ve, morda bosta odšla skupaj tudi na kakšen koncert, ki bo združeval klasično in rock glasbo.

Med delavnicami se srečajo različni pogledi na svet in posamezne vrednote.

Teorije označujejo predstavnike različnih generacij (veterani, baby boomers, x, y ...) glede na neke specifične značilnosti. Dobro je predvideti, kdaj lahko te razlike onemogočajo delo, in se zavedati, kdaj ga bogatijo. Če pa se značilnosti neke generacije že v naprej posplošijo na posameznika, smo zelo blizu predsodkom in diskriminaciji.

Pogosto se osredotočamo predvsem na razlike in konflikte med generacijami. V Sloveniji je ogromno organizacij, ki združujejo različne generacije, pa jih ne imenujejo medgeneracijske. Posamezniki so v organizacijah združeni glede na **skupne interese, vrednote, cilje** ... in to je pot k uspešnemu medgeneracijskemu sodelovanju.

Različni pogledi nas bogatijo in delajo naš svet bolj pisan.

Nesporazumi in razdiralna vedenja v komunikacij

Maja se je udeležila medgeneracijske delavnice peke kruha. Testo se ji lepi na roke, saj prvič mesi, nekaj ga pade na tla. Gospa Marjeta to vidi in komentira: »Kako to mesiš Maja, saj sem ti vendar pokazala, kako se dela, zdaj pa ti je celo košček testa padel na tla. A ne spoštuješ kruha? V Afriki so lačni ...« Maja odgovori: »Pa kaj, to ni moj problem!« Užaljeno se umakne, po delavnici se pritoži svoji mentorici: »Gospa Marjeta je nesramna, jaz sem prvič mesila. Če bo še naprej takšna, ne bom več hodila na medgeneracijske delavnice!«

V zgornjem primeru je bilo s strani obeh udeleženk uporabljenih več **razdiralnih vedenj**.

Primeri razdiralnih vedenj v komunikaciji: kritiziranje, obtoževanje, pritoževanje, nerganje, grožnje, kaznovanje, podkupovanje ali nagrajevanje zaradi kontrole (navedeno po dr. Williamu Glaserju, utemeljitelju teorije izbire in realitetne terapije).

Komunikacija poteka na **verbalnem** in **neverbalnem** nivoju. Je oddajanje in prejemanje sporočila. Ključno pri tem je, da prejemnik prejme informacijo na tak način, kot jo želi podati pošiljatelj. Učinkovita komunikacija je torej **odvisna od obeh**, kar pa je pogosto problem, saj imata tako pošiljatelj kot prejemnik za sabo različne izkušnje, vrednote, znanja ..., ki vplivajo na sposobnost komuniciranja.

Kadar so skupaj različni ljudje, to pogosto pomeni veliko različnih pogledov. V primeru, da ti pogledi posežejo na področje vrednot, se lahko hitro znajdejo v konfliktu. Težave se pojavijo, ko želi posameznik drugega **nadvladati** in ga prepričati v svoj prav.

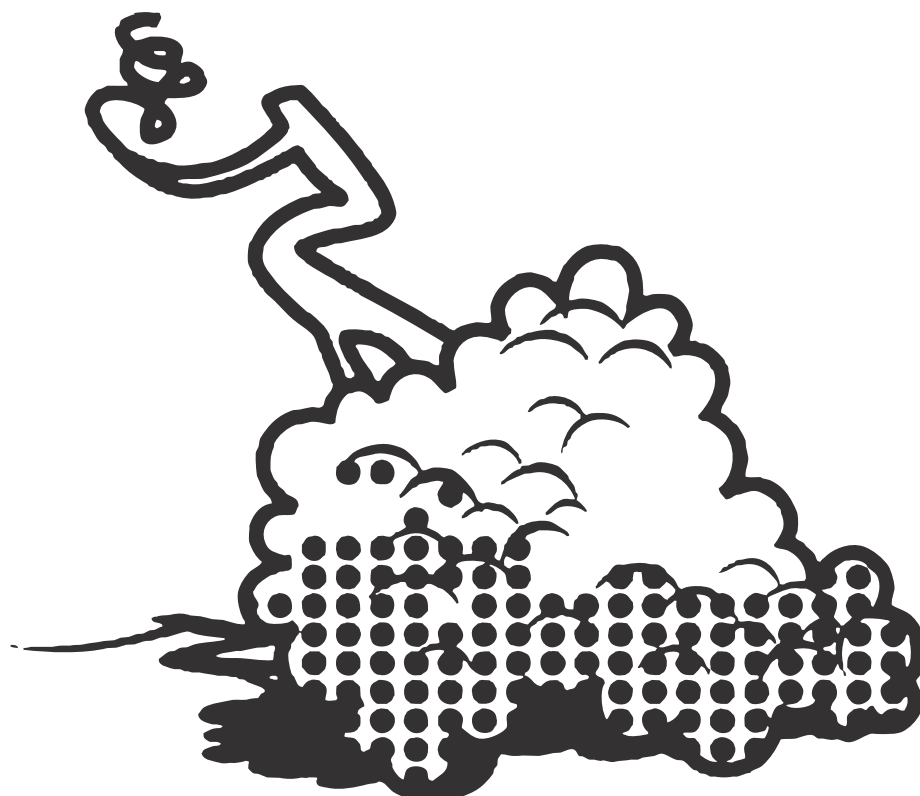
Različna mnenja in pogledi pa so odlična priložnost za **osebno rast** posameznikov. V kolikor se uporabljajo **povezovalne navade**, so medgeneracijske aktivnosti odlične

prostor za pridobivanje novih veščin in znanj, razvijanje spretnosti in učenje sodelovanja z drugimi. **Edina oseba, katere vedenje smo zmožni kontrolirati, smo mi sami.**

Povezovalne navade: podpiranje, opogumljanje, poslušanje, spremljanje, zaupanje, spoštovanje, pogovor o razlikah (po Glaserju, glej str. 26).

Maja se je udeležila delavnice peke kruha. Testo se ji lepi na roke, saj prvič mesi, nekaj pa ga pade na tla. Gospa Marjeta to vidi in pokomentira: »Maja, testo je padlo na tla«. Maja odgovori: »Pa res, sploh nisem opazila, danes namreč prvič mesim«. Marjeta: »Če prvič mesiš, je razumljivo, da ti testo povzroča težave, če želiš ti lahko pomagam. Ko sem bila otrok je bil kruh veliko vreden, pekli smo ga doma.« Maja: »Danes ga lahko kupiš na vsakem vogalu, ljudje ga ne spoštujejo več. Tudi doma nam včasih ostane, mama ga zmelje v drobtine. Bom kar sama zamesila do konca, prosim pa, da mi poveste, kaj naj naredim, da se mi testo ne bo več lepilo na prste.«

**Veliko lahko
iztisnem iz sebe.
In zabavno je.**

Etika v medgeneracijskem prostovoljstvu

Kako naj delamo, da bomo delali dobro, in na kaj moramo paziti, da pri svojem delu ne bomo povzročali škode?

Na katerem koli področju delamo kot prostovoljci se slej kot prej znajdemo pred tako ali drugačno etično zagato. Etična vprašanja po navadi nimajo enoznačnih odgovorov ali ene pravilne rešitve. Kako bomo takrat ravnali, je odvisno od naših izkušenj, znanj, življenjskih nazorov in osebnih vrednot. Vedno pa je pred odločitvijo, kako bomo reagirali, priporočljivo na zadevo pogledati z več plati, se o njej pogovoriti z mentorjem ter dobro pretehtati, kaj bo odločitev prinesla vsem vpletenim. Kadar zadeva presega naše sposobnosti, znanja ali odgovornosti, jo je potrebno prepustiti strokovnjakom.

Dostojanstvo, integriteta in nediskriminacija vseh vključenih

Dijak se v okviru izbirnih vsebin odloči za prostovoljstvo v domu za upokojence. Ker je po srcu in duši metalec, se oblači v črne majice z mrtvaškimi glavami, nosi zapestnice z jeklenimi špicami in irokezo. Se mora pred obiskom v domu upokojencev preobleči? Je sploh primeren za tovrstno prostovoljstvo?

Namen prostovoljstva, kot tudi medgeneracijskega sodelovanja, ni le konkretna pomoč določenim uporabnikom, temveč tudi podiranje stereotipov in predsodkov v družbi ter odprava diskriminacije. Stremeti bi bilo potrebno k temu, da se v prostovoljske aktivnosti lahko vključi kdorkoli, ne glede na njegovo narodnost, barvo kože, etnično poreklo, spol, zdravstveno stanje, invalidnost, jezik, versko prepričanje, starost, spolno usmerjenost, izobrazbo, gmotno stanje, družbeni položaj ali katerekoli drugo osebno okoliščino (življenjski stil, oblačenje ...). To velja tako za vlogo uporabnika kot tudi prostovoljca. V zgornji zgodbi je sicer priporočljivo prostovoljca ozavestiti, kako lahko njegov stil oblačenja vpliva na starostnike. Verjetno se bo naslednjič oblekel tako, da bo ohranil svoj stil in ob tem ne bo žaljiv do uporabnika. S tem bo sebi olajšal delo ter se lažje zblížal z uporabniki in jim tako bolj učinkovito pomagal.

Spoštovati moramo posameznikovo »pravico do drugačnosti«, saj je zunanji izgled lahko del njegove identitete. Hkrati pa nam situacija nudi odlično možnost za podiranje

predsodkov. Če bo omenjeni prostovoljec vestno in odgovorno opravljal prostovoljsko delo ter prijazno nudil podporo prebivalcem doma upokoјencev, bodo le ti zagotovo izgubili njihove morebitne predsodke o »huliganskih in nevzgojenih metalcih«.

Najboljši interes uporabnika

Na medgeneracijskem izletu med odmorom zalotimo mlajšega udeleženca, dijaka gimnazije, pri kajenju marihuane. Naj to povemo njegovim staršem?

Najboljši interes uporabnika se ne sklada vedno s tistim, kar si uporabnik v danem trenutku najbolj želi. Tu pa se skriva past za prostovoljce, saj le ti želijo uporabnikom v čim večji meri ustreči, jim pomagati in jim tudi ugajati. V danem trenutku je torej težko videti dolgoročni najboljši interes uporabnika, oziroma zavrniti njegovo prošnjo, tudi če se zavedo, kaj bi bilo na dolgi rok najboljše.

Prav tako ni nujno, da se za uporabnikov najboljši interes izkaže rešitev, ki se nam ponuja kot prva in morda v tistem trenutku edina. Čeprav se morda v prvem trenutku zdi, da je najbolje in edino prav, da staršem povemo, da smo njihovega sina zalotili pri zlorabi drog, je dobro, da pred takim ukrepom razmislimo, kako bodo ravnali starši in kakšne posledice bo to imelo za mladostnika. Če so starši nasilni, je verjetno bolje, da se z njim pogovorimo sami ali pa informacijo posredujemo centru za socialno delo ali šolski psihologinji. Morda je za njegovo zlorabo drog kriv prav odnos njegovih staršev do njega.

Aktivna participacija uporabnikov

Študentje pri enem od predmetov organizirajo medgeneracijsko aktivnost. Resno se lotijo naloge. Do potankosti načrtujejo njeno izvedbo in profesor pohvali njihove ideje. Že vnaprej kupijo vse potrebne materiale, pošljejo vabila prebivalcem bližnjega doma za upokoјence in mladim iz mladinskega centra ter pripravijo prostor. Ko bi se morala aktivnost začeti pa v učilnici sedijo le trije udeleženci namesto predvidenih petnajst, kolikor bi jih moralo biti, da se delavnico lahko izvede. Kaj je šlo narobe? Kje so naredili napako?

Nemalokrat se zgodi, da prostovoljci oziroma voditelji in koordinatorji aktivnosti sestavijo odličen program aktivnosti, pozabijo pa za mnenje vprašati tiste, ki jim je delavnica namenjena. Morda so udeleženci na podobnih delavnicah že sodelovali in bi sedaj raje počeli kaj drugega. Morda jih tematika ne zanima. Tovrstnim zagatam se lahko enostavno izognete z vključevanjem uporabnikov v odločanje in načrtovanje aktivnosti, ki so jim namenjene.

Poleg tega pa je potrebno aktivno participacijo uporabnikov oziroma udeležencev spodbujati tudi med samo aktivnostjo. To ne pomeni, da kogarkoli silite k početju njemu ali njej neljube stvari. Naloga prostovoljcev je spodbujanje njihove participacije, iskanje njihovih močnih točk in pomoč pri premagovanju strahov ter preprek.

Neizkoriščanje moči

Kot koordinator medgeneracijskih aktivnosti v medgeneracijskem centru že dalj časa opazate, da starejši prostovoljec pri druženju z mlajšimi udeleženci vedno prevzema pobudo pri načrtovanju nadaljnjih aktivnosti. Vidi se, da mladim njegove ideje niso najbolj všeč, a se mu vseeno prilagodijo. Zakaj se mu ne uprejo?

Ljudje se nešteto krat znajdejo v položaju, v katerem jim njihov položaj, status, starost, izkušnje, itd. daje moč nad drugim. Potem pa je odvisno od njih ali bodo to moč izkoristili, oziroma ali se je sploh zavedajo.

Tudi v prostovoljskem delu se prostovoljec pogosto znajde v poziciji moči v odnosu do uporabnika. S tem, ko uporabnik pride po »po-moč« in mu jo prostovoljec nudi (v obliki podpore, znanja, veščin, časa ...), se samo po sebi vzpostavi neravnovesje moči, saj je le prostovoljec tisti, ki daje. Uporabnik morda ne bo hotel/si ne bo upal ugovarjati, ker se čuti dolžnega prostovoljcu, ker se boji, da mu prostovoljec ne bo več nudil pomoči, če bo ugovarjal. Morda se ne čuti dovolj močnega, da bi lahko nasprotoval ali pa ima le občutek, da se to ne spodobi.

Skrb za ugled prostovoljskega dela

Prostovoljka pomaga pri organizaciji medgeneracijskih aktivnosti na osnovni šoli. Ker hkrati piše diplomsko nalogo na to temo, v njej uporabi podatke o udeležencih. Kljub opozorilu njene mentorice, da s tem krši načelo o zaupnosti podatkov, jih prostovoljka vseeno navede v svoji nalogi, saj ve, da bo zelo težko prišla do novih podatkov. Ko pa za to izvedo starši otrok, ki se udeležujejo aktivnosti, jih izpišejo iz krožka.

Če prostovoljka naredi neprimerno stvar in krši načela etičnega kodeksa organiziranega prostovoljstva med opravljanjem prostovoljskega dela, slaba luč ne pade le nanjo, temveč tudi na organizacijo znotraj katere deluje ter na prostovoljstvo nasploh. Ljudje zelo radi posplošujejo in hitro se širi miselnost, da so prostovoljci neodgovorni in nezanesljivi.

Zaupnost podatkov

Starejša gospa, ki prostovoljcu zaupa, da postaja dementna, ne želi, da prostovoljec to pove njenim svojcem, saj se boji, da ji bodo omejili gibanje ali pa jo nastanili v domu za upokojence. Kako naj ravna prostovoljec? Zaveda se, da je njen strah upravičen. Ve tudi, da mu gospa zaupa in da bi s posredovanjem informacije to zaupanje izgubil in gospo razočaral, česar seveda noče. A hkrati se zaveda tudi nevarnosti, da se gospa lahko kje izgubi ali poškoduje, če tega ne sporoči naprej. Kako naj ravna?

Zaupnost podatkov je zelo delikatna zadeva, tako v prostovoljstvu nasploh kot tudi v medgeneracijskem sodelovanju. Zaupne informacije, ki jih prostovoljci izvedo v okviru organiziranih aktivnosti, ne smejo širiti naokrog. A vedno je potrebno imeti v mislih tudi najboljši interes uporabnika. Za kršitev načela o zaupnosti podatkov ne šteje, če se o zagati pogovorijo s svojim mentorjem oziroma z osebo iz organizacije v kateri delajo, ki ima s tovrstnimi zadevami več izkušenj. Zavedati se je potrebno, da so v večini primerov prostovoljci le prostovoljci in ne strokovnjaki na dotičnem področju.

V nekaterih primerih pa dileme »povedati ali ne povedati« ne sme biti. V primeru suma na samomor, spolno zlorabo ali fizično nasilje ste zakonsko obvezani, da stvar javite policiji oziroma ustreznim službam.

Kako lahko s prostovoljci v medgeneracijskih aktivnostih raziskujete etiko, je opisano v delavnici na strani 72–73.

Primeri dobrih praks

OD DRUGOD ...

Prazniki

OPIS: Ta aktivnost omogoča udeležencem, da spoznajo različne načine praznovanj in praznikov.

CILJ: Spoznavanje različnih praznovanj, beležimo spremembe navad in praznovanj skozi čas, poveča se razumevanje različnih praznovanj in njihova tradicionalna ter etnološka vrednost.

MATERIAL: kreda za tablo, kemični svinčnik.

KORAKI:

1. Najprej poskušamo ugotoviti smisel praznikov in praznovanj. Razmislimo o značilni hrani in glasbi ter značilnih predmetih ali njihovi uporabi na praznični dan. Zamisli zapišemo.
2. Udeležencem lahko razdelimo vprašalnik, v katerem morajo odgovoriti na vprašanja: pri katerih praznikih se ljudje obdarujejo, kateri praznik obeležujemo s petjem pesmi ... Ko udeleženci izpolnijo vprašalnik, pregledamo odgovore in jih med seboj primerjamo.
3. Ugotovimo lahko, da vsi prazniki vključujejo enake ali podobne elemente.
4. Predstavnike različnih generacij povabimo, da naj naredijo primerjavo med praznovanjem praznikov včasih in v sodobnosti. Povabimo jih, da so pozorni na spremembe načina praznovanja, katere razlike opazijo ... Mlajše udeležence lahko vprašamo, ali so jim stari starši ali starši pripovedovali zgodbe, kako so družinske praznike praznovali nekoč, in jih povabimo, naj jih predstavijo.
5. To dejavnost lahko nadgradimo, na primer pripravimo razstavo o načinih praznovanja nekoč in danes.

Risanje »medgeneracijskih« prizorov

OPIS: Risanje situacij, v katerih lahko sodelujejo ljudje različnih starostnih skupin, ki radi rišejo in razumejo koncept medgeneracijskega sodelovanja.

CILJ: Spodbujanje razumevanja sodelovanja med generacijami, spodbujanje aktivnega sodelovanja obeh generacij.

MATERIAL: pripomočki za risanje (papir, barvice, flomastri); po želji tudi vključimo dekorativne pripomočke, škarje, lepilo in barvni papir.

KORAKI:

1. Udeležencem razdelimo material in pripomočke ter jih pozovemo, da razmislijo o konkretni medgeneracijski interakciji. Spodbudimo jih, naj razmislijo o dejavnosti, ki jih izvajajo ali bi jih radi izvajali z ljudmi druge starostne skupine. Če je potrebno, jim pomagamo, da razmislijo o različnih vrstah dejavnosti, kot je umetnost, ples, kuhanje, računalništvo, vrtnarjenje in še več.
2. Udeleženci morajo imeti v mislih, da mora slika vsebovati medgeneracijsko interakcijo.
3. Vsak udeleženec predstavi svojo sliko in se o njej pogovori z ostalimi.

Medgeneracijska gledališka skupina

OPIS: Kompleksna in dolgoročnejša dejavnost, ki združuje umetnost pisanja scenarija, ustvarjanje scenografije in kostumov ter igre.

CILJ: Prenos različnih znanj in spretnosti med generacijami, spodbujanje učenja obrti in umetniških praks. Postavljena gledališka igra.

MATERIALI: različni materiali (od kartona do blaga ...), odvisno o teme oz. igre, ki jo izberemo.

KORAKI:

1. Oblikujemo skupino, ki jo sestavljajo predstavniki različnih generacij in znanj: pisci, šivilje, likovniki ...
2. Izberemo medgeneracijsko zgodbo, ki je zanimiva za gledališko interpretacijo. Posameznike razdelimo v skupine, glede na njihov interes in znanje: scenaristi, kostumografi, scenografi in scenski mojstri, režiser/ka in igralci.
3. Vsaka od skupin prevzame svojo nalogo, zelo pomembno pa je, da so aktivno vključene vse generacije, in da so tudi pri posameznih fazah priprave gledališke predstave po želji vključeni vsi.
4. Premiera gledališke igre.

Družinsko drevo

OPIS: Udeleženci pri aktivnosti uporabijo fotografije članov svoje družine in o njih pripovedujejo zgodbe.

UDELEŽENCI: Otroci, ki se udeležijo te aktivnosti, morajo biti dovolj stari, da lahko opišejo člane svoje družine. Aktivnost se lahko izvaja tako v skupinah kot tudi v primeru, da sta udeležena ena starejša in ena mlajša oseba.

CILJI: Udeleženci spoznajo, kako drugi pojmujejo družino, kdo so za njih pomembne osebe in kaj jim pomenijo. Na ta način razvijejo spoštljiv odnos drug do drugega in do različnih oblik družin.

MATERIAL: lepilo, svinčniki, flomastri, plakat.

KORAKI:

1. Udeleženci naj na delavnico prinesejo fotografije sorodnikov in družinskih članov.
2. Razdelimo jih v dve skupini (2–6 ljudi) in jim razdelimo material.
3. Na plakat vsi napišejo imena svojih sorodnikov, tako da starejši mlajšim pomagajo z vprašanji: npr. koliko bratov in sester imaš. Ob imena prilepijo fotografije sorodnika ali ga narišejo, v koliko fotografije nimajo.
4. Čas izdelovanja drevesa omejimo na 30 minut, odvisno od števila udeležencev.
5. Ko so drevesa končana, pozovemo udeležence, naj predstavijo člane svoje družine ostalim udeležencem. Udeležence lahko spodbudimo tako, da jim zastavimo različna vprašanja.

Primeri iz Hiše Sadeži družbe

Leta 2008 smo na Slovenski filantropiji začeli z izvajanjem projekta Hiša Sadeži družbe, v okviru katerega smo hoteli aktivno povezati med seboj različne generacije. Hiša Sadeži družbe nudi prostor prostovoljcem vseh generacij, ki so svoj čas, znanje in izkušnje pripravljene deliti z drugimi. Hiša je opremljena tako, da so prostori primerni za izvajanje različnih delavnic, ki jih vodijo prostovoljci – mentorji. Izbrali smo nekaj primerov, ki so lahko v pomoč pri načrtovanju in izvajanju medgeneracijske prakse. Medgeneracijske aktivnosti so izvedli prostovoljci Hiše: Helena Frumen, Milena Počič, Nada Mladenovič, Koloman Gomboc, Vera Debelak, Marjan Lazar, Albina Hajdinjak, Marko Lenarčič, Tatjana Fras in Marjana Gomboc

Zeliščarska delavnica

OPIS: Udeleženci se naučijo pridelave in uporabe različnih zelišč.

UDELEŽENCI: V skupini naj bo največ petnajst oseb, da lahko udeleženci aktivno sodelujejo. Delavnice se bodo ponovile večkrat, zato je dobro, da se udeležence s tem seznanijo na začetku.

CILJ: Spoznavanje uporabe in pridelave različnih zelišč, spoznavanje vloge, ki jo imajo zelišča kot zdravilne rastline, druženje različnih generacij, prenašanje tradicionalnega znanja na mlajšo generacijo.

MATERIAL IN KORAKI:

1. variacija: Zeliščarski vrtiček

MATERIAL: Potrebujemo vrečke z različnimi zelišči, prostor na vrtu ali zemljo in lončke. V kolikor imamo možnost uporabe zemlje, lahko uredimo pravi zeliščarski vrt. Če te možnosti nimamo pa lahko zelišča gojimo tudi v lončkih.

KORAKI: Mentorji morajo imeti nekaj znanja o pridelavi zelišč, da lahko skupaj z mlajšimi udeleženci izberejo in posejejo zelišča, ki so jih izbrali. Če nihče tega znanja nima, se lahko kdo od udeležencev odloči, da si bo to znanje pridobil in se na izvajanje delavnice pripravil. Delavnice potekajo večkrat in se nadgrajujejo, zato je dobro, da se jih udeležijo isti posamezniki. Udeleženci se najprej seznanijo z možnostjo uporabe zelišč, ki jih bodo zasejali, z njihovimi lastnostmi in načini pridelave. Vrtiček redno vzdržujemo, zato določimo posameznike, ki poskrbijo npr. za zalivanje.

2. variacija: Izdelovanje ognjičeve kreme

MATERIAL: Ognjič, ki je zrasel na zeliščnem vrtilčku ali so ga od doma prinesli udeleženci in mentor. (suhi, jezičasti in cevasti cvetovi), oljčno olje, čebelji vosek (razmerje: 10 dag cvetov + 10 dag voska + 1 l olja).

KORAKI:

1. Olje nad vodno kopeljo segrejemo (do 70° C).
2. Dodamo cvetove in pustimo stati 24 ur.
3. Odcedimo in spet segrejemo nad vodno kopeljo.
4. Dodamo vosek (ta se mora raztopiti).
5. Natočimo v posode.

ZDRAVILNI UČINEK: Za mazanje ran in opeklin, suhe in razpokane kože, krčne žile, pri revmatičnih obolenjih.

3. variacija: Izdelovanje zeliščnega kisa

MATERIAL: kis, po možnosti domač in različna zelišča kot so bazilika, drobnjak, melisa, majaron, rožmarin, šetraj, pehtran, timijan.

KORAKI:

1. Sveža zelišča zmečkamo in jih damo v čist kozarec.
2. Prilijemo kis.
3. Kozarce zapremo in jih damo v topel prostor na polico.
4. Po dveh do treh tednih odcedimo.

UPORABA: za solatne prelive, omake, marinade ...

4. variacija: Izdelava šentjanževga olja:

MATERIAL: Popki šentjanževke, olivno olje.

KORAKI:

1. Popke šentjanževke damo v kozarec za vlaganje.
2. Prilijemo olivno olje in pustimo stati dva meseca (vsebina mora postati rdeča).

UPORABA: pri opeklinah, pikih žuželk, za masažo hrbta in za revmatične sklepe.

Tradicija in obrt - pletenje košar

OPIS: Spoznavanje in izdelava uporabnih predmetov, ki jih poznamo iz etnološke tradicije. Lahko se odločimo za različne obrti, odvisno od etnografije in od naših možnosti ter od znanja, ki ga posedujejo mentorji/vodje delavnic.

UDELEŽENCI: Zelo dobro je, da je skupina formirana že ob izboru, kaj naj bi se izdelovalo. Otroci morajo biti dovolj stari oziroma naj delajo v paru s starejšo osebo. Pri izboru materialov moramo upoštevati starost udeležencev.

CILJI: Spoznavanje rabe in izdelave tradicionalnih predmetov, njihove funkcije včasih in danes ter poskus izdelave konkretnega predmeta, medgeneracijsko učenje in druženje.

MATERIAL: Odvisno od obrti, ki smo jo izbrali. V Hiši Sadeži družbe so zelo obiskane delavnice pletenja košar. Zato potrebujemo šibje: beka, pantovec, pintovec, vrba. Režemo oktobra do ponovnega drstenja.

KORAKI: Potrebujemo šest enako dolgih in debelih palic. V tri palice na sredini vrežemo luknjo in vanjo položimo ostale tri palice, da dobimo križ, in še dve drobni šibi. Nato začnemo plesti dno. Za nosilce uporabimo 24 enako dolgih in debelih šib, ki jih vstavimo v dno. Nato potrebujemo še 24 šib za izdelavo roba. Nato začnemo plesti. Pletemo od desne proti levi, na koncu pa eno notri in eno ven. Ko nam zmanjka šib, izdelamo rob, obrežemo in oblikujemo s kladivom.

ZANIMIVOST: Kaj je pantovec ali pintovec? Prekmurski izraz za rdečo ali rumeno vrbo.

Kuharska delavnica

OPIS: Na kuharskih delavnicah se udeleženci seznanijo s pripravo določene jedi, jo pripravijo in tudi pojejo.

UDELEŽENCI: Skupina ne sme biti prevelika (okoli deset ljudi); prednost kuharskih delavnic je v tem, da jo lahko vodijo tudi mlajši udeleženci, kar je za pozitivno sodelovanje med generacijami zelo pomembno. V tem primeru bodo ostalim predstavili pripravo sodobnejših jedi, medtem ko bodo starejši predstavili kakšno tradicionalno jed.

CILJI: Učenje priprave različnih jedi, učenje vodenja delavnic. Aktivna udeležba mladih, druženje.

MATERIAL: Potrebujemo kuhinjo in vse kar sodi vanjo: posoda, sestavine ... V kolikor nimamo kuhinje, lahko izberemo jedi, ki jih ne kuhamo (sladice, solate ...) ali izvedemo delavnico zunaj in uporabimo ogenj tam.

KORAKI: Posamezni koraki so odvisni od jedi oz. recepta, ki smo ga izbrali. V Hiši so najbolj obiskane delavnice, na katerih se pripravlja tradicionalna prekmurska hrana. Tudi mlajši prostovoljci v Hiši vodijo kuharske delavnice, na katerih pripravljajo različne solate, pice, šejke in sladolede.

Glasbena delavnica: Pozabljena glasba

OPIS: Udeleženci na delavnici spoznavajo in obujajo spomine na »pozabljeno« glasbo iz 60-ih – 90-ih let prejšnjega stoletja.

UDELEŽENCI: Lahko so različnih starosti, skupina pa naj ne bo prevelika.

CILJI: Udeleženci spoznajo ali obudijo spomine na glasbene legende. Glavna cilja sta obuditi spomine na omenjeno glasbo in izvajalce ter medgeneracijsko druženje udeležencev.

MATERIAL: Power Point predstavitev, podatki o različnih izvajalcih (npr. Cher, Bette Midler, Bonnie Tyler, Dolly Parton, Tina Turner, Cyndi Lauper, Aretha Franklin ...), videoprojektor za prikaz Power Pointa, zgoščenke, plošče, majice, članki iz revij, časopisov ...

KORAKI:

1. Udeleženci lahko posedejo v prostoru, ki ga imamo na voljo.
2. Vodja delavnice že pred delavnico pripravi podatke o izvajalcih in jih na delavnici predstavi. Zelo primerna predstavitev je v obliki plakata.
3. Udeleženci lahko zastavijo vprašanja na temo.
4. Po koncu predstavitve skupaj prisluhnemo glasbi izvajalcev in udeleženci si lahko ogledajo material, ki ga je prinesel mentor (zgoščenke, plošče, članki ...)
5. Delavnica traja približno eno uro in pol, odvisno od razlage mentorja in izbrane glasbe ter zanimanja udeležencev.

VARIACIJA: Rock'n'roll lahko zamenja ljudska pesem, ki jo praviloma bolj poznajo starejši.

Izlet – kolesarjenje ali pohod

OPIS: Organiziran kolesarski izlet ali pohod v bližnji okolici.

UDELEŽENCI: V skupini naj bo največ petnajst oseb. Otroci naj hodijo skupaj s starejšo osebo.

CILJI: Skrb za zdravje, spoznavanje okolja in druženja.

MATERIAL: Športna oprema in obutev.

KORAKI:

1. V času zbiranja prijav priprava športne opreme in obutve.
2. Pravila varne hoje.
3. Gimnastične vaje.
4. Navodila za varno in vzdržljivo hojo.
5. Pohod skozi park. Hoja med travniki in polji z opazovanjem okolice.
6. Vrnitev nazaj.
7. Okrepčilo.

Šiviljska delavnica – reciklaže

OPIS: Predelava starih oblačil ali torb z različnimi tehnikami šivanja in ročnih del.

UDELEŽENCI: Lahko so različnih starosti, skupina pa naj ne bo prevelika (deset do dvanajst ljudi). Mentor delavnice mora imeti nekaj izkušenj s šivanjem ali s tekstilom.

CILJI: Učenje šivanja oz. drugih tekstilnih tehnik, učenje o pozitivnih vidikih reciklaže – starih oblačil ne zavržemo, ampak jih predelamo.

MATERIAL: Kosi starih oblačil, ostanki blaga, barve za tekstil, šivanke, sukanec, škarje.

KORAKI:

1. Mentor predstavi možne tehnike prenove oblačil: lepljenje, šivanje, krajšanje, sprememba – iz kavbojk nastane torba.
2. Udeleženci lahko glede na svoje znanje in želje prenove delajo samostojno ali v dvojicah ...
3. Če udeleženec ne obvlada tehnike šivanja, se mu pokaže nekaj strojnih šivov.
4. Pripravimo kroj za izdelek.
5. Kroj položimo na blago in izrežemo, sešijemo, obšijemo, polikamo in izdelek je končan.

PRIMERI DRUGIH SLOVENSКИH ORGANIZACIJ

PROSTOVOLJNO DELO – POMOČ STAREJŠIM

ZAČETEK IZVAJANJA PROJEKTA: šolsko leto 2009/10

ORGANIZACIJA, KI IZVAJA PROJEKT: Osnovna šola Kuzma, v sodelovanju z Domom starejših v Kuzmi

VODJA PROJEKTA: Suzana Farič, socialna pedagoginja - osnovna šola;
Melita MIHOLIČ, socialna delavka - dom starejših Kuzma

OPIS: V projekt »Prostovoljno delo - pomoč starejšim« so vključeni učenci od šestega do osmega razreda. V lanskem šolskem letu smo se povezali tudi z Domom starejših v Kuzmi, kjer so nas zelo lepo sprejeli med svoje člane. Prostovoljci redno obiskujejo varovance omenjenega doma v smislu medgeneracijskega povezovanja. S svojimi tedenskimi obiski krajšajo čas varovancem v domu in jih vsakokrat znova osrečujejo s tem, da prisluhnejo njihovim zanimivim zgodbam, in da jim polepšajo njihov vse prevečkrat enoličen vsakdan. Pozabili pa nismo niti na naše občane, ki živijo sami, in smo jih obiskovali že tudi v prejšnjih letih. Tudi ti so zelo veseli vsakega našega obiska. Medgeneracijske vezi se trudimo poglobljati tudi v okviru drugih šolskih dejavnosti. Vsako leto tako izvedeno tehniški dan z naslovom: Pomagamo starejšim, v okviru katerega priskočimo na pomoč starejšim občanom, ki živijo sami, pri spomladanskem čiščenju. Skupaj s člani MČRK vsako leto poskrbimo tudi za prireditev Srečanje starejših občanov, kjer se zbere lepo število starejših občanov. Starejši so tako sooblikovalci našega vzgojno-izobraževalnega dela, pri čemer se tkejo nova prijateljstva.

UDELEŽENCI: V projektu lahko sodelujejo učenci od 5.–9. razreda.

Povezani smo z varovanci Doma starejših v Kuzmi in z občani, ki živijo sami na območju občine Kuzma.

Vključeni smo tudi v projekt Sadeži družbe pod koordinatrstvom Slovenske filantropije, v okviru katerega naše delo predstavljamo tudi navzven.

Število prostovoljcev ni omejeno, morajo pa učenci s svojim odnosom in načinom dela pokazati, da imajo privzgojen čut za delo z ljudmi.

CILJ: Razvijanje spoštljivega odnosa do starejših, vzgajanje v duhu, da je potrebno tudi starejše ljudi spoštovati, medgeneracijsko sožitje, graditev prijateljskih vezi med generacijami.

Za izvajanje projekta potrebujemo učence, ki so pripravljeni prisluhniti starejši generaciji. Prav tako je neobhodna podpora s strani staršev, ki nas pri tem moralno spodbujajo.

Zelo pomembna je tudi podpora vodstva šole, ki nas podpira tudi v materialnem smislu (udeležba na raznih prireditvah, nagrade za prostovoljce ...). Potrebno pa je tudi sodelovanje in povezovanje s širšim lokalnim prostorom (občina, društvo upokojencev ...).

KORAKI PROJEKTA:

1. Projekt je načrtan v okviru letnega delovnega načrta šole in je tako sestavni del le-tega.
2. Učenci, ki so že prostovoljci, predstavijo svoje izkušnje, delo učencem po posameznih razredih.
3. Učenci se na podlagi soglasja staršev prijavijo k interesni dejavnosti Prostovoljno delo - pomoč starejšim.
4. Skupaj s strokovno delavko doma starejših načrtamo delo (predstavimo namen, dolžnosti in obveznosti prostovoljcev ter koordiniramo srečanja).
5. Povežemo se tudi z zunanjimi institucijami, ki nam pri izvajanju prostovoljnega dela pomagajo (Slovenska filantropija, Hiša Sadeži družbe).
6. Delo evalviramo na skupnih srečanjih, predstavljamo pa ga tudi navzven v obliki srečanj, medsebojnih izmenjav izkušenj z drugimi institucijami in organizacijami, ki izvajajo tovrstno obliko dela (šole, domovi). Svoje vtise in spomine srečanj z varovanci pa strnemo v biltenu, ki ga vsako leto izdelamo na koncu šolskega leta.

Dejaven medgeneracijski odnos

ORGANIZACIJA, KI PROJEKT IZVAJA: Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov, Ulica Janeza Pavla II. 13, 1000 Ljubljana

VODJA PROJEKTA: Barbara Tehovnik, barbara.tehovnik@skavt.net

ZAČETEK IZVAJANJA PROJEKTA: 31. 3. 1990

NAČIN FINANCIRANJA STROŠKOV: različno

OPIS PROJEKTA: Medgeneracijsko sodelovanje je eden od osmih elementov skavtske metode in skavtske vzgoje mladega človeka v odgovornega odraslega državljana. Skavtska metoda je dobro preizkušena po vsem svetu in je pedagoško utemeljena kot preventivni sistem. Težko je opisati en ali dva projekta, ker so aktivnosti del celoletnega vzgojnega programa, ki vsako leto odgovarja na potrebe mladih in družbe. Zato bomo izpostavili samo nekaj primerov splošnih dejavnosti. Primeri dejavnega medgeneracijskega odnosa so naslednje skavtske aktivnosti:

1. Medgeneracijsko sodelovanje mladih s še mlajšimi (med člani, so-vzgoja).
2. Obiski in pomoč starejšim (sožitje, zgodbe).
3. Sodelovanje s starejšimi (skupni projekti z društvi in ustanovami za starejše).
4. Sodelovanje s starši naših članov (sožitje in sodelovanje).
5. Sodelovanje s sorodno organizacijo druge generacije – mladi in odrasli skavti (sodelovanje dveh generacij, podoben program in vrednote).

Medgeneracijsko sodelovanje mladih s še mlajšimi (med člani, so-vzgoja)

OPIS: Otroci in mladi se tedensko srečujejo v malih skupinah in prevzemajo odgovornosti, ki ustrezajo njihovi starosti, pripravljenosti. Primeri konkretnih aktivnosti: Izzivi za mlade, Pot preživetja prilagojena različnim starostim, Dobrodelne akcije, Potepi po Sloveniji, Raziskovalne aktivnosti, Družabne aktivnosti, Športne igre, Zimsko in poletno taborjenje, Dvodnevni izleti, Glasbeni projekti, Učenje ročnih spretnosti, Bivakiranje ...

UDELEŽENCI: V aktivnost se lahko vključijo različne generacije mladih od 8. do 29. leta. Skupno število udeležencev je načeloma neomejeno. Najbolj optimalno pa je delo v majhnih skupinah do osem ljudi.

CILJI: Prenos praktičnih izkušenj iz starejših skavtov na mlajše in obratno. Učenje prevzemanja odgovornosti. Samovzgoja vsakega otroka ob pomoči, mentorstvu in spremljanju starejšega skavta.

MATERIAL ZA IZVEDBO: Odvisno od programa za vsako tedensko aktivnost.

KORAKI, POSTOPKI: Odvisno od programa, zagotovo pa so vse aktivnosti in prevzemanje odgovornosti sestavljeni iz analize stanja, načrtovanja aktivnosti, razporeditve odgovornosti in izvedbe programa, vrednotenja in praznovanja.

Obiski in pomoč starejšim (sožitje, zgodbe)

OPIS: Mladi skavti hodijo v društva in domove za ostarele, kjer se srečujejo s starejšimi, jim pomagajo pri kakšnih drobnih opravilih in premikih, se z njimi igrajo družabne igre, si pripovedujejo zgodbe in podobno. Primer: Pirhanje v domu starejših, Individualno druženje, Pomoč pri sprehodu, Družabne igre med mladimi in starejšimi.

UDELEŽENCI: Lahko so vključeni ljudje vseh generacij (mladi skavti, srednja generacija delavcev in zaposlenih v domovih in družtvih, starejša generacija prebivalcev domov in članov društev). Večinoma pa je ta aktivnost skoncentrirana na vez med mlado in staro generacijo.

CILJI: Prenos znanja, izkušenj in zgodb – tako iz starejših na mlajše, kot tudi iz mlajših na starejše. Ohranjanje starih običajev in zgodovinskega spomina starejših. Vez starejših z zgodbami in življenjem današnje mladine.

MATERIAL ZA IZVEDBO: Po navadi ni potrebno nekega materiala imeti s seboj, razen kakšnih pripomočkov, kot so na primer kakšne preproste družabne igre ali pa kakšen predmet, ki olajša začetek pogovora. Če je srečanje namenjeno ohranjanju ali obujanju starih običajev, se prinese še pripomočke, povezane z načrtovanim programom.

KORAKI, POSTOPKI: Dogovor z društvom/ustanovo o obisku.

1. Načrtovanje srečanja in pogovor o potrebah mladih in starejših (prostovoljci in delavci v društvu/ustanovi).
2. Srečanje mladih skavtov in starejših.
3. Zaključek in evalvacija najprej skupaj z vsemi udeleženci in nato še posebej med prostovoljci in delavci v društvu/ustanovi.

Sodelovanje s starejšimi (skupni projekti z društvi in ustanovami za starejše)

OPIS: Aktivno sodelovanje, ki vključuje tako skupno načrtovanje, skupno izvedbo programa ter skupno zaključevanje in vrednotenje. Aktivnosti oziroma projekti se razlikujejo glede na analizo, interese vpletenih starostnih skupin in pogovor pred načrtovanjem. Primer: Orientacijski pohod, Kulinarični večer ob ognju, delavnica Štikam-Štrikam, delavnica Izdelovanje venčkov.

UDELEŽENCI: Mladi in starejši. Vse generacije. Neomejeno število.

CILJI: Spoznavanje navad in različnosti generacij. Učenje konstruktivnega komuniciranja z drugo generacijo. Krepitev občutljivosti do druge generacije. Uspešno izpeljan projekt, ki so ga skupaj načrtovale različne generacije.

MATERIAL ZA IZVEDBO: Odvisno od zastavljenega programa.

KORAKI, POSTOPKI: Skupna analiza stanja, načrtovanje aktivnosti, enakomerna razporeditev odgovornosti med vse vpletene, izvedba programa, vrednotenja in praznovanja.

Sodelovanje s starši naših članov (sožitje in sodelovanje)

OPIS: Redna srečanja s starši, ki pogosto ne razumejo mladinskega prostovoljstva, mladinskega dela in principa dela mlajših z mlajšimi. Poleg tega so redna srečanja in aktivnosti s starši (torej predstavniki srednje generacije) dobra tudi zaradi tega, ker tako naša mladinska organizacija kot starši delujemo na področju vzgoje istih mladih. Primeri: Skavtske delavnice za starše (veščine preživetja v naravi), Družabna srečanja v naravi, Predstavitve poklicev, Kulinarične in zeliščarske delavnice ...

UDELEŽENCI: Predstavniki mlajše (skavti – člani) in srednje generacije (starši skavtov). Število neomejeno.

CILJI: Povezovanje dveh generacij. Spodbujanje družinskega medgeneracijskega dialoga in razumevanja. Spodbujanje družinskega prostovoljstva. Skupno načrtovanje in izvajanje preprostih aktivnosti in srečanj.

MATERIAL ZA IZVEDBO: Odvisno od načrtovanega programa.

KORAKI, POSTOPKI: Skupna analiza stanja, načrtovanje aktivnosti, enakomerna razporeditev odgovornosti med vse vpletene, izvedba programa, vrednotenja in praznovanja.

PROJEKTNO DELO NA PODROČJU SOCIALNEGA DELA S STARIMI LJUDMI

ZAČETEK IZVAJANJA PROJEKTA: marec 2011

ZAKLJUČEK PROJEKTA: junij 2011

ORGANIZACIJA, KI PROJEKT IZVAJA: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo, Topniška ulica 31, Ljubljana

VODJA PROJEKTA: doc. dr. Jana Mali, jana.mali@fsd.uni-lj.si

OPIS: V sodelovanju s Slovensko filantropijo smo v š. l. 2010/11 izvedli manjše projekte, za katere smo ideje črpali predvsem iz dobrih izkušenj projekta Sadeži družbe. S projektom Sadeži družbe so nas seznanili predstavniki Slovenske filantropije, študenti pa so se glede na lasten interes odločili, kakšne dejavnosti bodo izvajali. V okviru vaj pri predmetu Socialno delo s starimi ljudmi smo izvedli priprave na projekt, od načrta do izvedbe, študenti so projekt izvedli na terenu in ob zaključku drugega semestra poročali o realizaciji projekta študentom letnika.

UDELEŽENCI: Študentke in študenti prvega letnika Fakultete za socialno delo ter različni predstavniki mlade, srednje in starejše generacije.

CILJI:

- Usmeriti študente socialnega dela k prepoznavanju pomena medgeneracijskega povezovanja za zagotavljanje kvalitetnih medsebojnih odnosov vseh generacij.
- Usposobiti bodoče socialne delavce za načrtovanje in izvedbo inovativnih aktivnosti, ki so usmerjene k zagotavljanju komplementarnega dopolnjevanja mlade in srednje generacije z generacijo starejših ljudi.
- Pridobivanje izkušenj o medgeneracijskem sodelovanju in preko teh izkušenj spoznavanje medgeneracijske solidarnosti.
- Spoznavanje pomena timskega dela.
- Odkrivanje in preseganje morebitnih predsodkov do katere koli od treh generacij.
- Aktiviranje skupnosti in institucij v skupnosti k iskanju inovativnih rešitev in odgovorov na stiske predstavnikov različnih generacij.

MATERIAL ZA IZVEDBO: odvisno od načrtovane aktivnosti.

KORAKI, POSTOPKI: Projekt je dokaj kompleksen. Izvedli smo ga v relativno kratkem času, zato je bila izredno pomembna delitev na faze, ki so zagotavljale tudi dejansko izvedbo načrtovanih aktivnosti. Projekt smo razdelili na tri dele, ki jih sestavljajo posamezne, medsebojno povezane faze. Med posameznimi fazami je odigralo ključno vlogo mentorstvo, ki so ga bili študenti neposredno deležni v obliki vaj pri predmetu Socialno delo s starimi ljudmi, kakor tudi preko e-pošte in sistema e-študent.

Prvi, dokaj obsežen **del**, je obsegal priprave na izvedbo projekta. Pred izvedbo projekta so se študenti razdelili v skupine od štiri do pet študentov. Timsko delo je bilo pomembno od prvega koraka dalje. Na vajah so se dogovarjali o zahtevanih nalogah, kako jih bodo opravljali, kdaj in kdo bo za posamezne naloge zadolžen. Posebej smo izpostavili, kako pomembno je, da je vsak član skupine zadolžen za izvedbo posamezne faze projekta in da se člani skupine o vseh delih projekta dogovarjajo skupaj. Ker smo bili časovno na vajah izredno omejeni, je bilo pomembno, da so študenti s timskim delom nadaljevali izven zidov predavalnice, torej v svojem prostem času, na vajah pa zgolj poročali o svojih načrtih.

Na vajah so najprej, razdeljeni v time, razmišljali o življenju starejših ljudi in možnostih za medgeneracijsko povezovanje. Oblikovali so zemljevid služb izbranega lokalnega okolja, na podlagi monografije Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., Urek, M. (2008), *Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo. Dejansko so oblikovali zemljevid odgovorov, identificirali so službe, ki so namenjene pomoči starejšim ljudem. Pri tem so uporabljali različne vire in sredstva za pridobivanje informacij o organiziranih oblikah pomoči starejšim ljudem, s čimer so preverjali lastne sposobnosti iskanja informacij, obenem pa tudi dostopnost in prepoznavnost služb v konkretnem lokalnem okolju. Na ta način so pridobili izkušnjo iskanja formalnih virov pomoči starejšemu človeku, kadar se starejši človek sam ali njegova družina znajdejo v stiski, ko potrebujejo pomoč. Na osnovi pridobljenih podatkov so izdelali načrt akcije. Načrt je vseboval naslednje elemente:

- opis ciljev in rezultatov projekta;
- časovni plan izvedbe projekta;
- razdelitev vlog članov skupine.

Glavni cilj projekta je izvedba akcije, v kateri gre za medgeneracijsko dejavnost. Pri izvedbi dejavnosti je pomembno, da dejansko izhaja iz potreb in interesov udeleženi, da torej ne gre za vsiljeno aktivnost, izvedeno za vsako ceno. Izdelava zemljevida služb je pomembna tudi v tem, da študenti obišejo neko službo za starejše ljudi, se pogovorijo s starejšimi ljudmi in predstavniki služb o tem, kakšno dejavnost potrebujejo, želijo ali pričakujejo, in na podlagi skupnih dogovorov izvedejo aktivnost. Študenti so v prvi fazi poročali o raziskovanju lokalne skupnosti, potreb po medgeneracijskem druženju in načrtovani aktivnosti. Beseda je tekla tudi o prednostih in slabostih načrtovane akcije, morebitnih zapletih in rešitvah iz zagat. Pri slednjem so nam bili v veliko pomoč predstavniki Slovenske filantropije, ki so na podlagi preteklih izkušenj z medgeneracijskimi projekti študentom svetovali, kako učinkovito načrtovati aktivnosti. Pred izvedbo projekta smo odpirali tudi etične dileme, ki jih vstop študentov kot prostovoljcev v svet različnih generacij lahko izzove in razmišljali o različnih strategijah odzivanja nanje.

Drugi del projekta bi lahko poimenovali realizacija načrta, torej izvedba aktivnosti medgeneracijskega povezovanja v konkretnem lokalnem okolju. Pomembno je bilo, da so samo izvedbo tudi čim bolj podrobno dokumentirali. Pri tem so lahko uporabljali različne avdio in video pripomočke. V okoljih, kjer je bilo to mogoče, so se aktivnosti udeležili tudi mediji in poročali o dejavnosti. V nekaterih okoljih so aktivnosti dokumentirali predstavniki institucij, v katerih se je aktivnost izvajala.

V tretjem delu gre za poročanje študentov o realizaciji načrtovanih aktivnosti.

Poročanje so študenti izvedli na vajah in se pri tem posluževali različnih avdio-vizualnih pripomočkov. Poročali so o tem: (a) kako je nastala ideja za aktivnost, (b) predstavili so načrt za izvedbo projekta po posameznih fazah, (c) v čem je bila dejavnost inovativna (za predstavnike vseh treh generacij, za predstavnike institucij, za študente), (č) kakšni so/če so bili zapleti in kako so jih reševali in (d) ali obstajajo tudi dolgoročni učinki projekta, bodo dejavnost še ponovili, mogoče v drugačni obliki, kakšne načrte imajo glede nadaljevanja ali ponovitve aktivnosti ipd.

Študenti so izvedli dvajset projektov v različnih lokalnih okoljih. V nekaterih projektih so uspešno povezali vse tri generacije, torej mlado, srednjo in staro generacijo, v drugih pa mlado in staro generacijo. Razlike so bile tudi v tem, kje so izvedli projekt. Največkrat so izvedli projekt v domu za starejše, kamor so k druženju s stanovalci domov povabili otroke iz bližnje osnovne šole, mladinskega centra, vzgojnega zavoda, vrtca in tako uspešno povezali ljudi iz institucije in skupnosti. S tem niso uresničili zgolj enega cilja, se pravi medgeneracijskega povezovanja, temveč so približali tudi institucionalni prostor ljudem, ki živijo v bližnji skupnosti. In obratno, stanovalce domov za starejše so povezali z ljudmi iz skupnosti. V enem primeru so povezali stanovalce doma z uporabniki varstveno-delovnega centra in bližnjo šolo. V nekaterih primerih pa so projekt izvedli s starejšimi ljudmi, ki živijo v domačem okolju in so včlanjeni v določeno društvo, na primer društvo upokojencev, kegljaško društvo, športno društvo ali gasilsko društvo. Dve skupini študentov sta projekt izvedli v Hiši Sadeži družbe. Aktivnosti so ponekod prilagodili obstoječim dejavnostim društva. Tako so se v športnem ali kegljaškem društvu študenti pridružili že utečeni dejavnosti društva, le da so vplivali na njeno izvedbo na način, da so v ospredje postavili medgeneracijske odnose, medgeneracijsko sodelovanje, spoznavanje in druženje. Po nekajurni fizični aktivnosti so druženje popestrili s piknikom ali druženjem ob kavi. Večinoma so bili študenti presenečeni nad fizičnimi zmožnostmi starejših ljudi, slednji pa nad interesom mladih po druženju s starejšimi ljudmi. Na ta način so oboji preseгли splošno veljavne stereotipne predstave, da se mladi in starejši med seboj ne znajo družiti.

Aktivnosti v domovih za starejše so bile različne, odvisne od števila sodelujočih in generacijske pestrosti. Kadar so bili v druženje vključeni mlajši otroci, so aktivnosti potekale skladno s sposobnostmi otrok in interesi stanovalcev. Pogosto so se odločili za izdelavo izdelkov vezanih na praznični čas (denimo izdelovanje pirhov ob veliki noči) ali izvedbo ustvarjalnih delavnic, ki so imele tudi praktične učinke (npr. okraševanje loncev lončnic, ki krasijo dom). Kadar so bili otroci starejši, so dejavnosti vezali na namizne igre, pogovor o igrah, igračah in prostem času nekoč in danes. V nekaterih domovih so predvajali filme, ki jih danes na televiziji redko zasledimo, saj so iz časov, ko so bili stanovalci mlajši. V domovih so se dejavnostim pogosto pridružili tudi zaposleni in tako pripomogli k vključenosti srednje generacije v projekt.

Ne glede na dejavnost, ki so jo izvedli, je bila vloga študentov predvsem, da aktivnosti med mlado in starejšo generacijo potekajo v sodelovanju vseh udeležениh. Ni bil toliko pomemben končni izdelek dejavnosti kot medsebojno druženje, spoznavanje in prijetno vzdušje. Med številnimi sodelujočimi so vzknila nova prijateljstva in stiki med njimi potekajo tudi po zaključenem projektu. V številnih primerih so študenti povezali institucije in njihove uporabnike prvič, čeprav institucije v konkretnem lokalnem okolju obstajajo že več desetletij in so prostorsko dokaj blizu. Študenti so motivirali zaposlene in

uporabnike teh institucij k skupnim dejavnostim, saj so po večini ob zaključku aktivnosti kovali načrte za naslednje srečanje in medsebojno druženje. S projektom smo pokazali, da v nekaterih okoljih zgoj manjka idej in spodbud za nove, inovativne rešitve na poti k zagotavljanju medgeneracijskega sodelovanja. V večini primerov pa se je izkazalo, da se generacije med seboj premalo poznajo. Na osnovi pomanjkljivega védenja in slabega medgeneracijskega poznavanja se med predstavniki posamezne generacije oblikuje posplošeno površno mnenje o drugih, ki sčasoma pripelje do stereotipnega zaznavanja in poveča medgeneracijsko nesodelovanje. Projektno delo je tudi primer dobre prakse, ki z minimalnimi finančnimi vložki lahko doseže uresničevanje medgeneracijskega sožitja.

Dozoreti? Enostaven recept.

MEDGENERACIJSKE DELAVNICE – SADEŽI DRUŽBE

ZAČETEK IZVAJANJA PROJEKTA: redno projekt izvajamo že pet let, občasno pa delavnice izvajamo že več kot deset let.

Organizacija, ki projekt izvaja: Osnovna šola Bistrica, Tržič

VODJA PROJEKTA: Majda Fiksl

NAČIN FINANCIRANJA STROŠKOV: vse stroške krijeta ustanovi, kjer izvajamo delavnice, OŠ Bistrica in Dom Petra Uzarja Tržič.

OPIS PROJEKTA: Z učenkami devetega razreda osnovne šole v okviru krožka Prostovoljno delo redno obiskujemo stanovalce v domu starostnikov in enkrat mesečno pripravimo medgeneracijsko delavnico: pečemo pecivo, kruh, krofe, izdelujemo čestitke, priložnostna darila, izdelke domače obrti - košarice, »bagance«, pripravimo kviz o znanih Tržičanih, rastlinah, krajih, tekmujemo v športnih igrah z žogami, učimo se prvih računalniških korakov ... Vse naše dejavnosti zabeležimo in poslikamo ter objavimo na naši spletni strani.

Peka pustnih krofov in poslikava beneških mask

OPIS: Z učenci OŠ Bistrica smo pripravili delavnico peke pustnih krofov in poslikave beneških mask v sodelovanju z Domom Petra Uzarja. Krofe smo polili s čokolado in jih okrasili z barvnimi bonbončki in mrvicami. Maske pa smo med vzhajanjem krofov pobarvali in okrasili z bleščicami.

UDELEŽENCI: Učenci in učenke devetih razredov osnovne šole, oskrbovanke in oskrbovanci doma starostnikov, upokojenke krajevne skupnosti Bistrica in mentorice.

CILJI: Razvijanje spoštljivega odnosa do zgodovine in stimulacija dialoga, ki je osredotočen na družbene spremembe in na to, kako so ljudje včasih preživljali prosti čas.

SESTAVINE ZA PEKO KROFOV:

- 35 dag gladke bele moke tip 500, 15 dag ostre moke, 2,5 dag svežega kvasa, 2,5 dl mlačnega mleka, 0,5 dl olja, 4 rumenjake, 1 žlica kisle smetane, 1 vanilin sladkor, 3 dag rjavega kristalnega sladkorja, 3 jedilne žlice ruma, nastrgana lupinica ene limone, ščep soli, olje za cvrtje, marmelada za nadevanje, vanilin sladkor in mleti sladkor za posip.

KORAKI:

V kruhomat damo mlačno mleko, olje, rum, rumenjake, kislo smetano, sol in vanilin sladkor. Na vse to stresemo moko, nanjo pa limonino lupinico, rjavi sladkor in kvas. Aparat nastavimo na program za gnetenje ali pa gnetemo ročno. Medtem ko aparat dela testo, pripravimo delovno površino. Na veliko leseno desko pognemo prt in ga malce pomokamo. Ko je testo gotovo, ga stresemo na desko in malce z roko pregnetemo. Oblikujemo štruco, ki jo razrežemo na 12 enakih delov. Vsak košček vzamemo med dlani in ga oblikujemo v kroglico, kroglico pa v krof. Vsi krofi naj na deski vzhajajo najprej 15 minut na eni in nato 15 minut na drugi strani. Ves čas vzhajanja naj bodo pokriti s prtčem.

V posodo damo olje in ga segrejemo. Olje ne sme biti prevroče. Pravo je takrat, ko vanj potopimo ročaj kuhalnice in se ob njem počasi dvigujejo mehurčki. V tako olje polagamo krofe z vzhajano stranjo in posodo pokrijemo. Ko so ocvrti na eni strani, jih obrnemo in v nepokriti posodi cvremo še po drugi strani. Poberemo jih iz olja in jih damo na papirnat prtč, da se ohladijo. Ohlajene s pomočjo testomata napolnimo s poljubno marmelado in potresemo s sladkorjem ali polijemo s čokolado. Mi pa smo jih še dodatno okrasili z bonbončki in mrvicami. Krofi so bili odlični, saj smo prav vse pojedli!

Medtem ko so krofi vzhajali, pa smo pripravili na časopisnem papirju iz gipsa vlite beneške pustne maske. Vsak si je izdelal svojo beneško masko. Nanjo smo narisali različne vzorce ter jo poslikali z akrilnimi barvami in uporabili pisano paletto barv z bleščicami. Beneške maske smo okrasili s perjem. Na zadnji strani maske smo vstavili zanko, tako da masko lahko obesimo na steno.

RAZSTAVA: Svoje izdelke – pobarvane beneške maske – smo razstavili v steklene vitrine ob vhodu. Krofe pa smo še tople slastno pojedli. Vsak dan si zunanji obiskovalci doma lahko ogledajo naše izdelke. Vsak stanovalec si je izdelal svojo beneško masko, ki jo je kasneje obesil na steno v svoji sobi, kje jo bo imel še dolgo za spomin.

TABOR PREMİKAMO MEJE, GENERACIJSKA IN MEDKULTURNA ZBLIŽEVANJA

UDELEŽENCI: učenci in dijaki OŠ Maksa Pleterčnika, Pišece, mentorji UNESCO ŠOL, vrstniki in mentorji iz Hrvaške (OŠ Tenja in Buje) in Srbije (SŠ Kragujevac in Senta) ter številni krajani Pišec.

MATERIAL: Odvisno od programa v dnevnu, za aktivnosti, ki jo predstavljamo smo potrebovali sestavine za peko kruha.

ORGANIZACIJA: OŠ Maksa Pleteršnika, Pišece

VODJA PROJEKTA: Mojca Pregelj

OPIS: Gre za teden, v katerem se intenzivno dogajajo različne aktivnosti, ki povezujejo generacije.

S peko kruha do medgeneracijskega zблиževanja

Ena izmed številnih delavnic letošnjega 11. tabora Premikamo meje je bila tudi »**Peka kruha na kmetiji**«. Naša prijazna so-mentorica gospa Slavica nam je s ponosom pokazala novo krušno peč, nato pa so učenci zavihali rokave in delo se je pričelo.

Pripravili smo pet različnih vrst krušnega testa: iz ajdove, ržene, koruzne, polnozrnat pirine in bele pšenične moke. Medtem ko je testo vzhajalo, smo zakurili v peči in se sladkali s suhimi slivami. Sledilo je oblikovanje hlebcev in že je prijetno zadišalo po svežem kruhu. Ta vonj v nas spet in spet prebudi čute domačnosti in povezanosti. Spoznali smo, da beseda »ognjišče« ni kar tako sinonim za dom. Vsak učenec, ki se je tokrat preizkusil v vlogi peka, je lahko domov odnesel svoj hlebček kruha. Zanimivost delavnice je tudi število pet, ki ji je dalo poseben pečat. Zakaj?

- Spekli smo **pet vrst kruha**.
- V delavnici je sodelovalo **pet različnih generacij**, najmlajša udeleženka je imela komaj štiri leta, najstarejša pa je štela zrelih sedeminsedemdeset pomladi. Tokrat so bile medgeneracijske razlike v ozadju, sledili smo skupnemu cilju in se učili drug od drugega: mlajši od starejših in starejši od mlajših.
- Ko smo pokusili kruhke, smo bili vsi enotnih misli. Hvala gospe Slavici, ker se je trudila z nami, naši skupni izdelki zaslužijo oceno »**odlično pet**«.

Nekaj napotkov za uspešno izpeljavo delavnic

V nadaljevanju je zbranih nekaj primerov delavnic, ki so vam lahko v pomoč pri vzpostavljanju medgeneracijskega sodelovanja. Nekatere delavnice so namenjene samim udeležencem medgeneracijskega sodelovanja, nekatere pa zahtevajo že nekaj tovrstnih izkušenj in so namenjene bolj mentorjem, koordinatorjem in voditeljem delavnic. Delavnice lahko uporabite v obliki, kot je predstavljena v tem priročniku, lahko pa jih spremenite in prilagodite potrebam in posebnostim vaše organizacije oziroma ciljne skupine, s katero sodelujete.

O metodah izvajanja delavnic je bilo napisano že nič koliko knjig ter spletnih strani. Na koncu tega poglavja je seznam literature in spletnih virov, ki so vam lahko v pomoč pri izvajanju delavnic. (Na tem mestu pa je omenjenih le nekaj glavnih napotkov, ki vam lahko olajšajo izvedbo delavnic in pripomorejo k sproščenemu in kreativnemu vzdušju ter posledično k boljšim rezultatom.)

- Pred izbiro delavnic se vprašajte ali odgovarja dejanskim potrebam udeležencev ter kakšen namen in kakšne cilje bi radi z njo dosegli.
 - Pri snovanju delavnice ne pozabite, da ljudje sprejemajo informacije preko različnih kanalov (vizualnega, auditivnega, kinestetičnega ...) in delavnico temu prilagodite.
 - Izberite primerno velik prostor, ki vam bo omogočal delo v skupinah, gibanje po prostoru, lepljenje plakatov po stenah ali panojih.
 - Stole namesto v vrste postavite v krog ter s tem omogočite, da se vsi udeleženci vidijo med seboj in tako lažje debatirajo.
 - Udeležencem postrezite s kavo, čajem, piškoti ali sadjem - finančni vložek je majhen, učinek na vzdušje v skupini pa velik.
 - Pri ustvarjanju vzdušja si pomagajte s spoznavnimi igrami, »ice-breakers« (ledolomilci) in »energizers« (dvigovalci energije).
 - Ob začetku sklenite dogovor o poteku delavnice, ki ga sestavite skupaj z udeleženci.
 - Zavedajte se, da je proces enako pomemben kot cilj.
 - uporabljajte različne metode ter več različnih rekvizitov (plakati, barve, lepilo, vrvi ...). Bodite ustvarjalni. S tem spodbujate tudi ustvarjalnost udeležencev.
 - Upoštevajte mnenja in želje udeležencev. Bodite prilagodljivi, a ne zanemarite ciljev usposabljanja.
 - Namesto dolgih teoretskih predstavitev raje spodbujajte udeležence, da skozi diskusijo sami pridejo do zaključkov.
 - Spodbujajte samoiniciativnost. Napake so dobrodošle, saj se lahko iz njih veliko naučimo.
 - Ohranjajte sproščeno, a delovno vzdušje.
 - Pozorni bodite tako na skupino, kot na posameznike znotraj skupine ter tudi na cilje, ki ste si jih zadali.
-

- Poizkusite vključiti v aktivnost in debato tudi bolj zadržane udeležence, a naredite to z občutkom, nikogar ne silite - zavedajte se, da je za marsikoga govorjenje ali nastop pred skupino lahko zelo stresno.
- Imejte v mislih, da je lahko delo v delavnicah nekomu, ki je vaje šolskega sistema in s tem frontalnega poučevanja, tuje, neuporabno, otročje - imejte pripravljene argumente, ki govorijo v prid tovrstni metodologiji.

Koristi in pasti medgeneracijskega sodelovanja

OPIS:

- Preko »brain storminga« (možganske nevihte) se v manjših skupinah naredi seznam koristi medgeneracijskega sodelovanja za različne generacije in sodelujoče organizacije ter pasti, v katere se lahko ujamemo pri organiziranju medgeneracijskih aktivnosti.

UDELEŽENCI:

- Delavnica je namenjena tako mlajšim in starejšim, kasnejšim udeležencem medgeneracijskih aktivnosti, kot tudi prostovoljcem ali mentorjem, ki bodo vodili in koordinirali aktivnosti.
- Priporočljivo število udeležencev: 6–20.

CILJI:

- Argumentirati potrebo po medgeneracijskem sodelovanju in upravičenost le tega ter s tem dati organizatorjem zagon in orodje za navduševanje vodstva organizacije ter motiviranja udeležencev.
- Identificirati možne pasti medgeneracijskega sodelovanja.
- Ubesediti in zapisati koristi in pasti, ki se zdijo samoumevne, pa vseeno ali pa prav zato pogosto na njih pozabimo.

ČAS:

- 30–45 min.

PRIPOMOČKI:

- 3 plakati,
- flomastri,
- lepilni trak.

NAVODILA:

- Na steno nalepite tri plakate, ki naj bodo med seboj kolikor se da oddaljeni. Naslovite jih z: (a) »Koristi medgeneracijskega sodelovanja za organizacije«, (b) »Koristi medgeneracijskega sodelovanja za različne generacije« in (c) »Pasti medgeneracijskega sodelovanja«.
- Skupino razdelite na tri dele, vsako postavite k svojemu plakatu ter jim dajte na voljo 10 minut časa, da preko »brain storminga« poiščejo ideje za svojo temo ter jih zapišejo na plakat.
- Po pretečenem času se skupine premaknejo k naslednjemu plakatu, kjer imajo 5 minut

- časa da dopolnijo seznam s svojimi idejami. Enako storijo pri zadnjem plakatu.
- Ko se posedejo nazaj v krog, prosite tri posameznike, da preberejo zapisano na plakatih. O idejah se skupaj pogovorite in jih po potrebi dodajte ali izbrišite ter se pogovorite o pomenu in namenu delavnice. Kot vodja pustite pobudo udeležencem, pripravljen pa imejte nabor idej za vsakega od poglavij (tu lahko dodamo nabor, ki smo ga naredili na delavnici). V kolikor imate dovolj časa ter vam to ne otežuje nadaljnega poteka delavnice, se lahko spustite v iskanje rešitev, oziroma načinov, kako se izogniti pastem, ki so jih prej izpostavili.

Kaj misliš, da oni mislijo, da mi mislimo?

Preseganje stereotipov

OPIS:

- Udeležence razdelite na mlajšo in starejšo skupino ter jih s krožnimi vprašanji spodbudite k razmišljanju o medgeneracijskih stereotipih in predsodkih.

UDELEŽENCI:

- Udeleženci so lahko vseh starosti, delavnica pa bo bolj zanimiva, če bo sodelovalo več različnih generacij.
- Priporočljivo število udeležencev je 6–20.

CILJI:

- Identificirati stereotipe in predsodke, ki jih imajo različne generacije druga o drugi.
- Preveriti, ali ima druga generacija o naši res tiste predsodke, za katere predpostavljamo, da jih ima.
- Predstaviti teorijo o stereotipih, predsodkih, diskriminaciji.

ČAS:

- 60 min.

PRIPOMOČKI:

- plakati,
- flomastri,
- gradivo s teorijo o stereotipih ...

NAVODILA:

- Skupino razdelite v dve manjši skupini, mlajšo in starejšo.
- Mlajše prosite, da se pogovorijo in zapišejo, kaj si mislijo o starejših in starejše, kaj si mislijo o mlajših. Za diskusijo je na voljo 10 minut.
- Nato jim zastavite vprašanje »Kakšno mnenje imate o svoji generaciji?«. Po 10 minutah

sledi vprašanje »Kaj mislite, da si druga skupina misli o vas?« (mlajši o starejših in obratno).

- Po nadaljnjih 10 minutah jim zastavite še zadnje vprašanje »Kaj mislite, da oni mislijo, da vi mislite o njih?« Ko odgovorijo tudi na to, si skupini predstavita kaj sta zapisali. Pozovete jih, da primerjajo in se pogovorijo o dognanjih do katerih so prišli.
- Ob koncu v diskusijo vključite še teorijo o stereotipih in predsodkih.

OPOMBE:

- V izogib neprijetnim situacijam ob določanju, kdo se uvršča v skupino starejših in kdo v skupino mlajših, jih prosite, da se sami razvrstijo. Pozorni naj bodo le na to, da je skupina razdeljena približno na dve številčno enakovredni polovici.
- V kolikor vidite, da debata v skupinah zamre pred iztekom roka, čas za debato skrajšajte, oziroma podaljšajte, če je debata konstruktivna.
- V začetku omenite, da bo lahko med vajo prišlo tudi do provokativnih trenutkov, a da je to tudi namen, saj se le tako lahko zavemo skritih stereotipov in predsodkov ter se jih tudi znebimo. Poudarite, da morajo ostati spoštljivi do druge skupine, četudi imajo na določenih področjih slabo mnenje o njej. Vseeno jih spodbudite, da tudi tako mnenje zapišejo, saj je lahko dobra iztočnica za debato. Trudite se, da bo vzdušje ostalo pozitivno, a hkrati, da bo debata dovolj provokativna, da jim pomagata ozavestiti kakšne predsodke, ki se jih morda še niso zavedali.
- Poudarite pomembnost preverjanja informacij ter sprejemanje drugačnosti.

Kdo bo zmagal?

Medgeneracijska komunikacija-simulacijska igra

OPIS:

- S pomočjo simulacijske igre udeležence postavite v situacijo, v kateri komunikacija ne teče najbolje, ter skozi diskusijo raziščete, kateri so lahko vzroki za konflikte in kako se jim izogniti.

UDELEŽENCI:

- Udeleženci so pozvani, da se čim bolj vživijo v svoje vloge.
- Lahko so vseh starosti.
- Priporočljivo število udeležencev je 10–20.

CILJI:

- Ustvariti situacijo, ki je podobna realni, v kateri prihaja do šumov v komunikaciji med različnimi generacijami.
- Poiskati ozadja in vzroke komunikacijskih šumov in konfliktov.

ČAS:

- 75 min.

PRIPOMOČKI:

- navodila za posamezno vlogo za vsakega udeleženca,
- velike nalepke,
- flomastri.

NAVODILA:

- Vsak udeleženec dobi svojo vlogo.
- Udeležencem razložite, da bodo odigrali svojo vlogo v simulacijski igri. Razložite scenarij in jim pustite 5 minut časa za pripravo.
- Na nalepke napišejo svojo vlogo ter izmišljeno ime ter si jih nalepijo na vidno mesto.
- Oznanite začetek igre ter jih pustite, da naslednjih deset minut igrajo svoje vloge.
- Po odigrani simulaciji sedete v krog in se pogovarjate o dogajanju v igri.

DEBATA:

- Vsak udeleženec naj ima možnost povedati, kako se je med vajo počutil in kaj je opazil. Spodbujajte jih z vprašanji:
 - Kako ste se počutili v svoji vlogi?
 - Kaj ste opazili pri drugih/pri sebi?
 - Kako so se drugi odzvali na vaše reakcije?
 - Kako ste se vi odzvali na reakcije drugih?
 - Ali enako reagirate, ko govorite z mlajšim in ko govorite s starejšim?
 - Kako bi ravnali, če ne bi imeli predpisane vloge?

- Kakšen vpliv ima na vaše/njegove reakcije starost sogovornika in njegove vrednote?
- Kakšne vrednote se skrivajo za reakcijami?
- Zakaj mislite, da prihaja do konfliktov?
- Bi se zdaj odzvali drugače?
- Kako bi se bilo dobro odzvati?
- Imate kakšne podobne izkušnje iz vsakdanjega življenja?
- Kako se počutite zdaj?

Ob koncu ali pa že vmes navežite debato na teorijo o konfliktih.

NASVETI ZA VODJO:

- Igra vlog je lahko za bolj zadržane udeležence zelo stresna, zato je dobro, da pred pričetkom ustvarite prijetno sproščeno vzdušje. Za to lahko uporabite katerega od zabavnih »ice-breakerjev« (ledolomilcev), preko katere jih počasi uvedete v igranje. Poudarite, da nihče ne bo ocenjeval njihovih igr.
- Spodbudite jih, da se v svojo vlogo zares vživijo in poudarijo predpisane karakterne značilnosti svoje vloge.
- Med igro si beležite, kaj se dogaja, kakšne so njihove reakcije, da se boste lahko kasneje navezovali na konkretne reči.

- Če opazite, da igra zamre (da se vsi preveč strinjajo), lahko sami vskočite ter poživite debato.
- Ob koncu debate pazite, da se bodo vsi udeleženci počutili v redu ter da zaprete vse odprte konflikte. Priporočljivo je narediti krajši ceremonial, pri katerem vsak odlepi svojo nalepko, jo vrže v koš in naznani, da se vrača v svojo pravo identiteto.
- Scenarij in vloge lahko priredite kakšni, za skupino bolj relevantni situaciji.

SCENARIJ

- Krajevna skupnost se pripravlja na proslavo ob 1. maju. Priprave že potekajo, danes pa imate sestanek v prostorih krajevne skupnosti, da se dogovorite o poteku proslave. Ker je časa malo, se morate danes dokončno dogovoriti.

VLOGE

- **Glasbenik 1** – Si nadobudni glasbenik, star 17 let. Skupaj z glasbenikom 2 si izjemno želita na proslavi zaigrati *Bandiero rosso* v hard rock izvedbi. Ker nimata ozvočenja, si ga morata izposoditi od godalnega orkestra. Kot se za 17-letnika spodobi, govoriš v močnem slengu. Starejše sicer spoštuješ, a kot glavni frajer na šoli tega ne smeš pokazati.
- **Glasbenik 2** – Si nadobudni glasbenik, star 17 let. Skupaj z glasbenikom 1 si izjemno želita na proslavi zaigrati *Bandiero rosso* v hard rock izvedbi. Ker nimata glasbene opreme, si jo morata izposoditi od godalnega orkestra. Kot se za 17-letnika spodobi, govoriš v močnem slengu. Starejše sicer spoštuješ, a kot glavni frajer na šoli tega ne smeš pokazati.
- **Koordinator proslave** – Si predstavnik krajevne skupnosti in zaupana ti je organizacija proslave. Ker si pri svojih 35 letih pravkar dobil prvo redno službo, si vlogo vzel zelo resno in že vnaprej pripravil odličen program. Mladina in upokojenci ti gredo malo na živce, kar poskušaš skriti, a ti ne gre najbolje. Gostilničarja poskušaš nagovoriti za popust pri pijači, saj bi to pozitivno vplivalo na oceno organizacije.
- **Predstavnik godalnega orkestra** – Kot dolgoletni predsednik godalnega društva in uveljavljen glasbenik se zavedaš svoje veljave ter kakovosti glasbe, ki jo izvaja godalni orkester. Zelo ti gre na živce razbijaška glasba, ki jo izvaja današnja mladina.
- **Stari roker** – Še vedno te daje nostalgija za starimi časi, ko se je še igrala dobra rock glasba. Izkoristiš vsako priliko, da lahko pokažeš svoje navdušenje nad igranjem kitare, zato bi se rad pridružil mladcem pri igranju *Bandiere rosse*.
- **Predstavnica društva upokojencev** – Ker že dolgo sodeluješ pri pripravi proslav, natančno veš, kako mora dobra proslava izgledati. Veš, da mladi nimajo dovolj izkušenj in se zato njihovega mnenja ne sme jemati resno. Ker časa za pripravo ni veliko, moraš prevzeti pobudo in voditi debato.
- **Predstavnik sveta stanovalcev v kraju, kjer bo izpeljana proslava** – Ker si tudi sam starejši, veš, da starejše krajane hrup močno moti, zato se trudiš, da proslava ne bi bila prehrupna in predolga.
- **Predstavnik študentske organizacije** – Ker v okraju ni skoraj nobene prave zabave, moraš organizatorje prepričati, da bo proslava čim daljša in čim glasnejša, saj morajo študentje vsaj enkrat na leto imeti možnost za spodobno zabavo.

- **Babica** – Svoji vnukinji, ki praznike preživlja pri tebi, želiš razložiti pomembnost in tradicijo proslave ob 1. maju ter jo prepričati k udeležbi, saj veš, da je to za razvoj njenih vrednot dobro.
- **Vnukinja** – Proslave te ne zanimajo preveč, saj meniš, da je to nepotrebno zapravljanje denarja, tradicija pa nekaj patetičnega, kar zavira razvoj. Rada bi v miru gledala svojo najljubšo serijo.
- **Gostilničar** – Vseeno ti je, kdo in zakaj igra, važno je le, da bo trajalo čim dlje in se čim več spilo. Podpiraš dolgo in glasno zabavo, saj veš, da če se ljudje zaradi hrupa ne morejo pogovarjati, več pijejo. Ker si že dolgo v tem poslu, veš, da se dajanje kakršnih koli popustov ne izplača.
- **Starejša verna oseba** – Ker je ob sedmih maša, se ti zdi pomembno, da se zabava začne kasneje. Ker pa je maša tudi naslednje jutro, se zabava tudi ne sme preveč zavleči, saj potem ne bo veliko ljudi prišlo v cerkev.
- **Mlajši gasilec 1** – Gasilci ste zadolženi za pripravo kresa. Večji kot bo ogenj, bolj bodo obiskovalci navdušeni in več pohval boste dobili. Pretirana previdnost starejših gasilcev, ki stalno nergajo, da je prevelik ogenj nevaren, se ti zdi nesmiselna, saj se ni še nikoli nič zgodilo. Prav tako se ti zdi nesmiselno, da bi ob ognju stražili predolgo, saj boš tako zamudil zabavo.
- **Mlajši gasilec 2** – Gasilci ste zadolženi za pripravo kresa. Večji kot bo ogenj, bolj bodo obiskovalci navdušeni in več pohval boste dobili. Pretirana previdnost starejših gasilcev, ki stalno nergajo, da je prevelik ogenj nevaren, se ti zdi nesmiselna, saj se ni še nikoli nič zgodilo. Prav tako se ti zdi nesmiselno, da bi ob ognju stražili predolgo, saj boš tako zamudil zabavo.
- **Starejši gasilec 1** – Gasilci ste zadolženi za pripravo kresa. Manjši kot bo ogenj, manj bo z njim dela, opravičilo za majhen ogenj pa se da vedno najti v nevarnosti požara.
- **Starejši gasilec 2** – Gasilci ste zadolženi za pripravo kresa. Manjši kot bo ogenj, manj bo z njim dela, opravičilo za majhen ogenj pa se da vedno najti v nevarnosti požara.

Konfliktne situacije - študije primerov

OPIS:

- Udeleženci v manjših skupinah preučujejo konkretne primere medgeneracijskih konfliktov.

UDELEŽENCI:

- Delavnica je namenjena mentorjem, koordinatorjem in voditeljem delavnic.
- Priporočljivo število udeležencev je 3–20.

CILJI:

- Razmisliti o vzrokih, vrednotah in potrebah, ki se skrivajo za medgeneracijskimi konflikti.
- Poiskati možne poti, kako se konfliktom izogniti, oziroma jih reševati, ko se že pojavijo.
- Ozavestiti potencialne konfliktne situacije, ki so prisotne v organizacijah.

ČAS:

- 90 min (če je skupina večja, lahko tudi več).

PRIPOMOČKI:

- primeri konfliktnih situacij,
- flomastri,
- plakati, prazni listi.

NAVODILA:

- Skupino razdelite v manjše skupine (v vsaki skupini naj bosta vsaj dve osebi a ne več kot šest).
- Vsaka skupina dobi opisan primer konfliktna situacije ter vprašanja, ki jim bodo pomagala pri debati. Na voljo imajo 20 min časa, da se pogovorijo o situaciji ter odgovorijo na dana vprašanja.
- Nato naj imajo na voljo še 20 min časa, da razmislijo o podobnih situacijah v njihovih organizacijah, kako so ravnali, ko je do njih prišlo, in kaj bi morda danes spremenili.
- Ob koncu svoja dognanja predstavijo celi skupini, ki je pozvana, da njihove zaključke pokomentira.

PRIMERI KONFLIKTNIH SITUACIJ:

Debatna delavnica

Kot mentor organizirate medgeneracijsko debatno delavnico na temo »Vloga starejših v družbi«. Med debato ena od starejših udeleženk pogosto izpostavlja svoje mnenje, komentira mnenja ostalih udeležencev ter se pri tem sklicuje na svoje življenjske izkušnje. Gospa ima res veliko življenjskih izkušenj in večina njenih pripomb je tehtnih, vseeno pa imate občutek, da ostali, predvsem mlajši udeleženci, ne pridejo do besede, oziroma si ne upajo izraziti svojega mnenja.

- Kaj so vzroki za nastalo situacijo?
- Kaj narediti v nastali situaciji?
- Kakšne so v danem trenutku potrebe posameznih udeležencev? Kako jih zadovoljiti?
- Kako izpeljati potek, da bodo ob koncu debate vsi zadovoljni?
- Kako se izogniti taki situaciji/jo preprečiti?

Se spomnite kakšnega podobnega primera iz svoje prakse? Kako ste se odzvali takrat? Bi danes spremenili svoj odziv/ravnanje?

Delavnica digitalne fotografije

Kot mentor ste zaupali izvedbo medgeneracijske delavnice o digitalni fotografiji prostovoljcu, srednješolcu, za katerega veste, da ima fotografijo v malem prstu. Naslednji dan se vam starejši udeleženci pritožijo, da je fant prehitro in nerazločno razlagal in mu niso mogli slediti. Tega mu niso hoteli reči, da ga ne bi prizadeli, prosijo pa, da naslednjič delavnico vodi kdo drug.

- Kateri so vzroki za nastalo situacijo?

- Kakšne so potrebe vseh vpletenih? Kaj narediti, da zadostimo potrebam vseh?
- Kako dati povratno informacijo?
- Kako si razlagate »opolnomočanje«?
- Kako bi se lahko izognili situaciji?

Se spomnite kakšnega podobnega primera iz svoje prakse? Kako ste se odzvali takrat? Bi danes spremenili svoj odziv/ravnanje?

Peka kruha

Prostovoljka se je udeležila delavnice peke kruha. Testo se ji lepi na roke saj prvič mesi, nekaj ga pade na tla. Starejša gospa to vidi in komentira: »Kako to mesiš, saj sem ti vendar pokazala, kako se dela, zdaj pa ti je celo košček testa padel na tla. A ne spoštuješ kruha. V Afriki so lačni ...« Prostovoljka odgovori: »Pa kaj, to ni moj problem!« Užaljeno se umakne, a po delavnici se pritoži svoji mentorici: »Gospa je nesramna, jaz sem prvič mesila. Če bo še naprej takšna, ne bom več hodila na medgeneracijske delavnice!«

- Kateri so vzroki za nastalo situacijo?
- Kakšne so potrebe vseh vpletenih? Kaj narediti, da zadostimo potrebam vseh?
- Kakšno vlogo imajo v tej situaciji različne vrednote, oziroma njihova interpretacija?
- Kako bi se lahko izognili situaciji?

Se spomnite kakšnega podobnega primera iz svoje prakse? Kako ste se odzvali takrat? Bi danes spremenili svoj odziv/ravnanje?

Kako naj ti dopovem?

Reševanje konfliktov

OPIS:

- Udeleženci si v manjših skupinah izmenjajo izkušnje s konfliktnimi situacijami iz svojih delovnih okolij ter jih nato na kreativen način predstavijo celi skupini.

UDELEŽENCI:

- Za udeležence je priporočljivo, da že imajo izkušnje z medgeneracijskim sodelovanjem; mentorji, koordinatorji, voditelji delavnic.
- Priporočljivo število je 6–18.

CILJI:

- izmenjava izkušenj,
- poiskati rešitve konfliktov,
- razmisliti o ozadjih konfliktov.

ČAS:

- 75 min.

PRIPOMOČKI:

- plakati,
- flomastri.

NAVODILA:

- Udeležence razdelite na manjše skupine (v skupini naj bosta najmanj dva, a ne več kot šest) ter jih prosite, da si izmenjajo izkušnje z medgeneracijskimi konfliktnimi situacijami. Na voljo naj imajo 20–30 min časa (odvisno od velikosti skupin), opomnite pa jih, naj se osredotočijo na rešitve problemov, ne toliko na probleme same.
- Po 30 minutah naj izmed vseh omenjenih primerov izberejo tistega, za katerega menijo, da bi bil najbolj zanimiv za celotno skupino. Na voljo naj imajo nadaljnjih 30 min, da dodatno raziščejo možne vzroke in rešitve, ter jih potem na kreativen način (risba, skeč, pantomima ...) predstavijo skupini.
- Ko vse skupine zaključijo s predstavitvijo, odprite prostor za dodatno debato. Debatu lahko spodbudite z naslednjimi vprašanji: Kaj so vzroki za konflikt? Kakšne so potrebe in občutki vpletenih? Je konflikt nujno nekaj slabega? Kaj se lahko naučimo iz konfliktov? Kaj lahko naredimo, da konflikt konstruktivno rešimo? Kakšna je pri tem naša vloga?

Sklepanje dogovora o načinu dela

OPIS:

- Skupina pred pričetkom aktivnosti sklene dogovor o tem, kako naj bi aktivnost potekala.

UDELEŽENCI:

- Sodelujejo vsi udeleženci, saj je pomembno, da se vsi strinjajo z dogovorom.

CILJI:

- Dogovoriti se o načinu dela.
- Razjasniti morebitna vprašanja in dileme o metodologiji in poteku aktivnosti.
- Preložiti del odgovornosti za uspešno izvedbo aktivnosti na udeležence.
- Opozoriti na morebitne moteče dejavnike, ki bi lahko ovirali potek aktivnosti.
- Povezati skupino.

ČAS:

- 15–20 min.

PRIPOMOČKI:

- flomastri,
- plakati.

NAVODILA:

- Skupino razdelite na manjše skupine ter jih prosite, da razmislijo, kaj se jim zdi pomembno in česa se je potrebno držati, da bo aktivnost potekala v prijetnem in konstruktivnem vzdušju, da bodo na koncu vsi zadovoljni s potekom in doseženimi rezultati. Na voljo naj imajo 10 minut, nato morajo zapisano predstaviti skupini.
- Za vsak predlog preverite, če se vsi strinjajo z njim ter ga zapišite na večji plakat.
- V kolikor se vam zdi, da so izpustili kakšno pomembno "pravilo", ga predlagajte vi in če se vsi strinjajo, ga dodajte na plakat.
- Plakat obesite na vidno mesto, tako da je kasneje, ob morebitnem neupoštevanju dogovorov, vsem na očeh.

OPOMBE:

- Kadar gre za daljšo aktivnost (večdnevni tabor, daljši izlet ...) in je potrebnih več dogovorov, lahko dobi vsaka skupina svojo nalogo: prva naj sestavi dogovor, ki se tiče odnosa do prostora kjer stanujete, druga dogovor o medsebojnih odnosih, tretja o razdelitvi dela v kuhinji itd.
- Kadar skupina ni velika, je ni potrebno deliti na manjše skupine in lahko dogovor sestavite kar vsi skupaj.
- Kadar je aktivnost krajša, ali če presodimo, da bo to dovolj, je lahko dogovor le ustni.

PRIMER DOGOVORA:

- Aktivno sodelovanje vseh (vsi so pozvani k sodelovanju, a nikogar ne bomo silili k govorjenju).
- Poslušamo drug drugega.
- Spoštujemo mnenja drugih, tudi če se z njimi ne strinjamo.
- Govorimo kratko in jedrnato.
- Spoštujemo in upoštevamo mnenja sogovornika, ne glede na njegovo starost.
- Zaupnost v skupini (ko govorimo o svojih izkušnjah, v katere so vpletene druge osebe, ne omenjamo njihovih imen; kar si osebnega povemo tekom delavnice, ostane znotraj skupine).
- Telefoni so ugasnjeni (razen v primeru, da kdo pričakuje nujen klic).
- Vsi smo odgovorni za vzdušje in počutje v skupini.
- Če nas kaj moti, na to opozorimo na spoštljiv način.
- Vsa vprašanja so v redu, ni napačnih vprašanj.

Spomin na otroštvo

OPIS:

- Preko predmetov iz otroštva se udeleženci spomnijo na obdobje svojega otroštva, obdobja, ki smo ga vsi doživeli.

UDELEŽENCI:

- Udeleženci so vnaprej naprošeni, da s seboj prinesejo predmet, ki jih spominja na otroštvo.
- Priporočeno število udeležencev je 6–18.

CILJI:

- Skupina se bolje spozna in poveže.
- Udeleženci se "prestavijo" v drugo obdobje svojega življenja, kar lahko kasneje olajša razumevanje drugih generacij.

ČAS:

- 30 min.

PRIPOMOČKI:

- Nekaj starih predmetov, ki bi lahko spominjali na otroštva udeležencev (za primer, če kateri od njih pozabi svojega).

NAVODILA:

- Nekaj dni prej udeležence prosite, da na aktivnost prinesejo predmet, ki jih spominja na otroštvo.
- Po začetnem spoznavanju udeležence prosite, da vsak predstavi svoj predmet ter razloži, kakšni spomini se vežejo nanj.

Kaj mi pomeni največ

Debata o vrednotah

OPIS:

- Udeleženci razmislijo o svojih vrednotah, izberejo nekaj za njih najbolj pomembnih ter izbor primerjajo z ostalimi.

UDELEŽENCI:

- Delavnica je primerna za vse udeležence.
- Priporočljivo število udeležencev je 6–20.

CILJI:

- Udeleženci razmislijo o svojih vrednotah.
- Skupina razmisli o vrednotah različnih generacij ter o različni interpretaciji istih vrednot.

ČAS:

- 60 min

PRIPOMOČKI:

- seznam vrednot za vsakega udeleženca.

NAVODILA:

- Udeležencem izročite seznam vrednot ter jih prosite, da v petih minutah označijo tiste, ki se jim zdijo najpomembnejše, tiste ki jim v njihovem življenju največ pomenijo. Če katere, njim pomembne, ni na seznamu, naj jo dopišejo.
- Prosite jih, da se sprehodijo po prostoru ter svoj izbor primerjajo z ostalimi. Vsakič, ko najdejo nekoga z isto vrednoto, naj pri tej vrednoti naredijo križec.
- Po desetih minutah jih pozovete, da se usedejo nazaj v krog ter skupaj pregledate, katere vrednote se največkrat ponavljajo in se o njih pogovorite. Debato lahko spodbudite z naslednjimi vprašanji: Katere vrednote so prevladovale nekoč in katere danes? Katere so prevladujoče vrednote posameznih generacij? So danes res prisotne druge vrednote ali je drugačna le njihova interpretacija? Smo pripravljeni sprejeti, razumeti vrednote drugih, čeprav so v nasprotju z našimi? Kaj narediti, če so vrednote sodelavca ali soudeleženca na delavnici diametralno nasprotne našim? Se da vrednote spremeniti (pri sebi, pri drugih)? Smo kdaj postavili pod vprašaj lastne vrednote? Je naš namen spreminjati vrednote drugih? Imamo pravico to početi?

SEZNAM VREDNOT:

Zdravje

Ljubezen

Prijateljstvo

Imetje

Status

Družina

Denar

Zabava

Duhovna rast

Pomoč drugim

Skrb za živali

Zdrava prehrana

Potovanja

Aktivizem

Spolnost

Sodelovanje

Lojalnost

Kariera

Znanje

Izgled

Poštenost

Gurmanstvo

Zmaga

Slava

Požrtvovalnost

Vztrajnost

Religija

Prijaznost

Direktnost

Iskrenost

Neodvisnost

Delavnost

Iznajdljivost

Izobrazba

Točnost

Delavnost

Ljubezen nekoč in danes

Interpretacija vrednot

OPIS:

- Udeleženci zapišejo svoje interpretacije vrednot ter se o njih pogovorijo s skupino.

UDELEŽENCI:

- Primerna za udeležence medgeneracijskih aktivnosti.
- Bolj ko je skupina starostno raznolika, bolj zanimivo je.
- Priporočljivo število udeležencev je 6–20.

CILJI:

- Razmisliti o različnih interpretacijah vrednot.
- Razumeti in sprejemati drugačna mnenja soudeležencev.
- Zmanjšati možnost konflikta.

ČAS:

- 60 min.

PRIPOMOČKI:

- prazni listi,
- plakati,
- flomastri.

NAVODILA:

- Udeleženci se sami razvrstijo v dve skupini, mlajšo in starejšo.
- Skupini prosite, da zapiše svojo interpretacijo nekaterih vrednot. Izberite tiste, za katere predvidevate, da bi lahko bila njihova interpretacija precej različna in kot taka možen povod za konflikt (npr. točnost, red, spoštovanje starejših/mlajših, delavnost, iskrenost, sodelovanje, direktnost ...) ter dodajte še kakšno bolj "sproščeno" (npr. ljubezen, zabava, dobra hrana ...). Na voljo jim dajte 30 minut.
- Skupini prosite, da si med seboj predstavita svoje interpretacije. Pri vsaki vrednoti se ustavite in se o njej pogovorite. Pomagate si lahko z naslednjimi vprašanji: Ste se v skupini lahko dogovorili, kakšna naj bo interpretacija, ali ste imeli s tem težave že znotraj skupine? Kaj imajo interpretacije skupnega in v čem se razlikujejo? Zakaj prihaja do razlik? Kdo ima bolj prav? Kaj narediti z razlikami, da bomo vseeno lahko uspešno sodelovali? Kaj oziroma kdo vse vpliva na naše vrednote in njihovo interpretacijo?

Jaz kot učitelj

Medgeneracijsko učenje

OPIS:

- Udeleženci se poizkusijo v učenju drug drugega ter razmislijo, kaj je pomembno za uspešno učenje.

UDELEŽENCI:

- Aktivnost je primerna za vse udeležence.
- Priporočljivo število udeležencev je 4–20.

CILJI:

- Izkusiti vlogo učenca in učitelja.
- Bolje razumeti proces učenja.
- Razmisliti o spodbujevalnih in zaviralnih dejavnikih učenja.
- Razmisliti o posebnostih medgeneracijskega učenja.
- Identifikacija znanj in spretnosti, ki jih posameznik poseduje.

ČAS:

- 60 min.

PRIPOMOČKI:

- Ni potrebnih posebnih pripomočkov.

NAVODILA:

- Udeležence razdelite v pare.
- Njihova naloga je, da neko veščino, v kateri so dobri, v nekaj minutah naučijo svojega partnerja. To je lahko plesni korak, žongliranje, izdelava origamija, petje pesmi, prijem iz samoobrambe, risanje ... Vsak v paru ima 10 minut časa za učenje drugega.
- Po 20 minutah prosite udeležence, da predstavijo, česa so se naučili. Vsak par naj tudi na kratko pove, kako je potekalo učenje.
- Debato nadaljujte z vprašanji: Kako ste se počutili v vlogi učenca? Kako v vlogi učitelja? Kaj je bilo težje? Zakaj? Kaj vam je pri poučevanju všeč in kaj ne? Kaj bi spremenili? Na kaj je potrebno biti pazljiv, ko so pri učenju udeležene različne generacije udeležencev?

Kaj je prav in kaj ne?

Etične dileme

OPIS:

- Udeleženci preko metode "Za in proti" osvetlijo različne plati etičnih dilem, ki se lahko pojavijo v medgeneracijskem sodelovanju.

UDELEŽENCI:

- Delavnica je primerna za vse udeležence.
- Priporočljivo število je 6–20.

CILJI:

- Vzpodbuditi debato o etičnih načelih v medgeneracijskem sodelovanju.
- Osvetliti različne plati etičnih dilem.
- Seznaniti udeležence z etičnimi načeli prostovoljstva.

ČAS:

- 60 min.

PRIPOMOČKI:

- lepilni trak ali vrvica,
- žogica,
- na veliko napisana etična načela prostovoljstva,
- zgodbe z etičnimi dilemami.

NAVODILA:

- S pomočjo lepilnega traku ali vrvice pred pričetkom na tla narišite črto, ki bo prostor razdelila na dve polovici. Eno polovico označite s plusom (za) in drugo z minusom (proti).
- Pozovite skupino, da se postavi na črto ter jim preberite zgodbo, ki vsebuje etično dilemo.
- Udeleženci se morajo odločiti, ali se strinjajo z zaključkom zgodbe ali ne in se postaviti na ustrezno stran ter argumentirati svojo izbiro. Če jih argumenti nasprotne strani prepričajo, lahko udeleženci zamenjajo stran, morajo pa razložiti, zakaj so se za to odločili.
- Po desetih minutah, oziroma ko debata zamre, povzemite glavne stvari, ki so bile povedane, ter opozorite na etična načela, ki so v ozadju zgodbe. Nato pozovite skupino, da se vrne na črto, ter pričnite z novo zgodbo.
- Ko končate z zgodbami, pozovite udeležence, da podelijo s skupino etične dileme, v katerih so se znašli pri svojem delu.

OPOMBE:

- V izogib govornemu vsepovprek lahko uporabite žogico, ki si jo udeleženci podajajo - govori lahko le tisti, ki ima v roki žogico.

PRIMERI ZGODB:

- Jure kot prostovoljec že dalj časa obiskuje starejšo gospo na njenem domu. Enkrat, ko je pri njej na obisku, mu zaupa, da se ji dozdeva, da ima težave s spominom. Ker ve, da bi ji, če bi za to izvedeli sorodniki, zelo omejili gibanje in prost izhod, ga večkrat prosi, da tega ne pove nikomur. Ker ve, da mu gospa zelo zaupa in da bi jo zelo prizadelo, če bi informacijo posredoval naprej, se odloči, da le tega nikomur ne pove.

ETIČNA NAČELA: zaupnost podatkov; najboljši interes uporabnika; neizkoriščanje moči.

- Maja se odloči, da bo postala prostovoljka. Ker se že od nekdaj rada družiti s starejšimi, postane prostovoljka v domu za upokojence. Maja sicer posluša heavy metal in se oblači v črno, nosi majice z mrtvaškimi glavami ter namesto verižice verigo s špicami. Mama ji predlaga, naj se pri obisku doma za upokojence preobleče, a se Maja odloči, da bo ostala zvesta svoji opravi, saj meni, da je bolj kot obleka pomemben njen namen in odnos do starejših. Je to prav?

ETIČNA NAČELA: dostojanstvo, integriteta in nediskriminacija vseh vključenih; skrb za ugled prostovoljskega dela.

- Miha postane prostovoljec v medgeneracijskem centru. Zaupana mu je organizacija delavnic. Ker mu tovrstno delo leži in ima polno zanimivih idej, vnaprej pripravi delavnice za cel mesec ter nakupi potrebne materiale, udeležencem pa pošlje vabila z že sestavljenim programom. Ali ravna pravilno?

ETIČNA NAČELA: aktivna participacija udeležencev.

Kdo s kom?

Razdelitev udeležencev v skupine

OPIS:

- Različne metode razporejanja udeležencev v manjše naključne skupine.

UDELEŽENCI:

- Primerno za vse udeležence.
- Priporočljivo število udeležencev: več kot 3.

CILJI:

- Razdeliti udeležence v manjše skupine.
- Spodbuditi udeležence, da navežejo stike s čim več novimi kolegi.

ČAS:

- 3–10 minut.

PRIPOMOČKI:

- vrvica,
- slike,
- papirčki,
- škarje ...

NAVODILA:

- *Slikovna sestavljanica*

Toliko slik, kolikor želite skupin, razrežite na toliko delov, da bo skupno število razrezanih delov ustrezalo številu udeležencev. Vsak udeleženec naj izvleče en del slike, nato pa naj jih primerjajo med seboj. Skupino tvorijo tisti udeleženci, ki iz svojih delov sestavijo sliko. Uporabite lahko slike, ki se navezujejo na tematiko delavnice, ki sledi.

- *Besedilna sestavljanica*

Enako kot zgoraj, le da namesto slik uporabite pregovore, misli ali citate, ki se po možnosti vežejo na delavnico, ki sledi. Lahko sledi tudi pogovor o le teh.

- *Mjauuu, muuu, hov, hov ...*

Udeležencem razdelite listke, na katerih so napisane/narisane živali. Povejte jim, da jih ne smejo kazati naokoli, in da se morajo na znak voditelja začeti oglašati kot žival na njihovem listku. Enake živali so skupaj v skupini.

Razdelitev je primerna pri razigrani skupini in že vzpostavljenem varnem prostoru. Nekateri udeleženci jo lahko označijo kot »otročjo«.

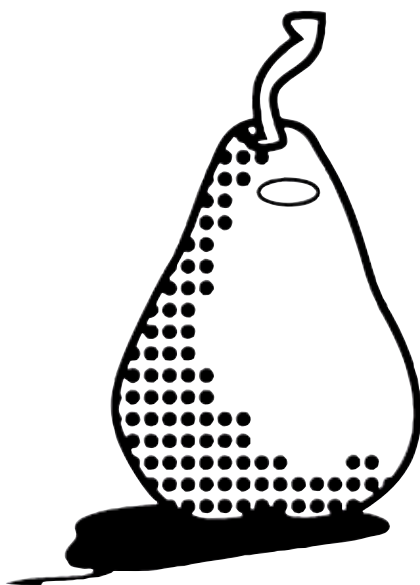
- *Vrvica*

Vrvico razrežite na približno 15 cm dolge kose. Uporabite 2x manjše število vrvic kot je udeležencev. Povabite udeležence, da se postavijo okoli vas. Primate skupino vrvic nekje na sredini in jih ponudite udeležencem. Polovico vrvic iz leve, drugo polovico pa iz desne strani pesti. Udeleženci si izberejo vsak svoj košček vrvice in ga primejo. Ko imajo vsi koščki vrvic svoje lastnike previdno razprite dlan. Udeleženca v paru držita vsak svoj konec iste vrvice.

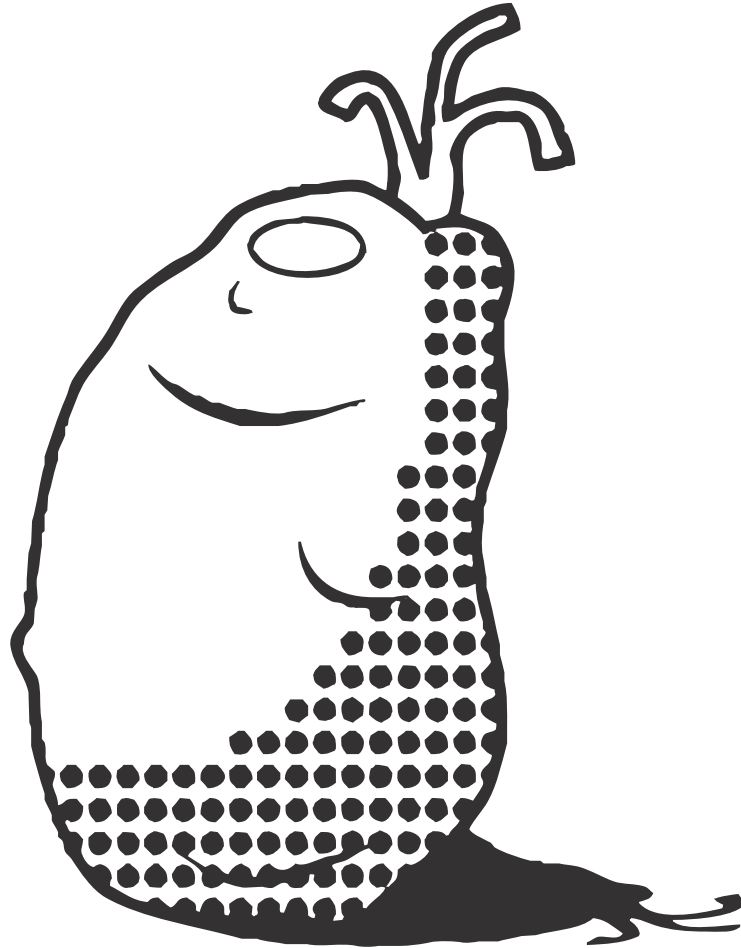
- *Kekec – Mojca*

Za vsakega udeleženca pripravite en listek. Po dva listka skupaj tvorita par. Udeleženci žrebajo listek, potem pa morajo najti svoj par. Primeri parov: KEKEC - MOJCA, DUNAJSKI - ZREZEK, VESELI - DECEMBER, MIKI - MIŠKA, ATA - MAMA, POTNI - LIST ...

Udeleženci si na podlagi svoje besede pogosto ne predstavljajo, katera je tista druga beseda. Če poiščete zanimive in smešne pare, poskrbite za smeh in dvig razpoloženja.

**Če padem,
me vedno kdo pobere.**

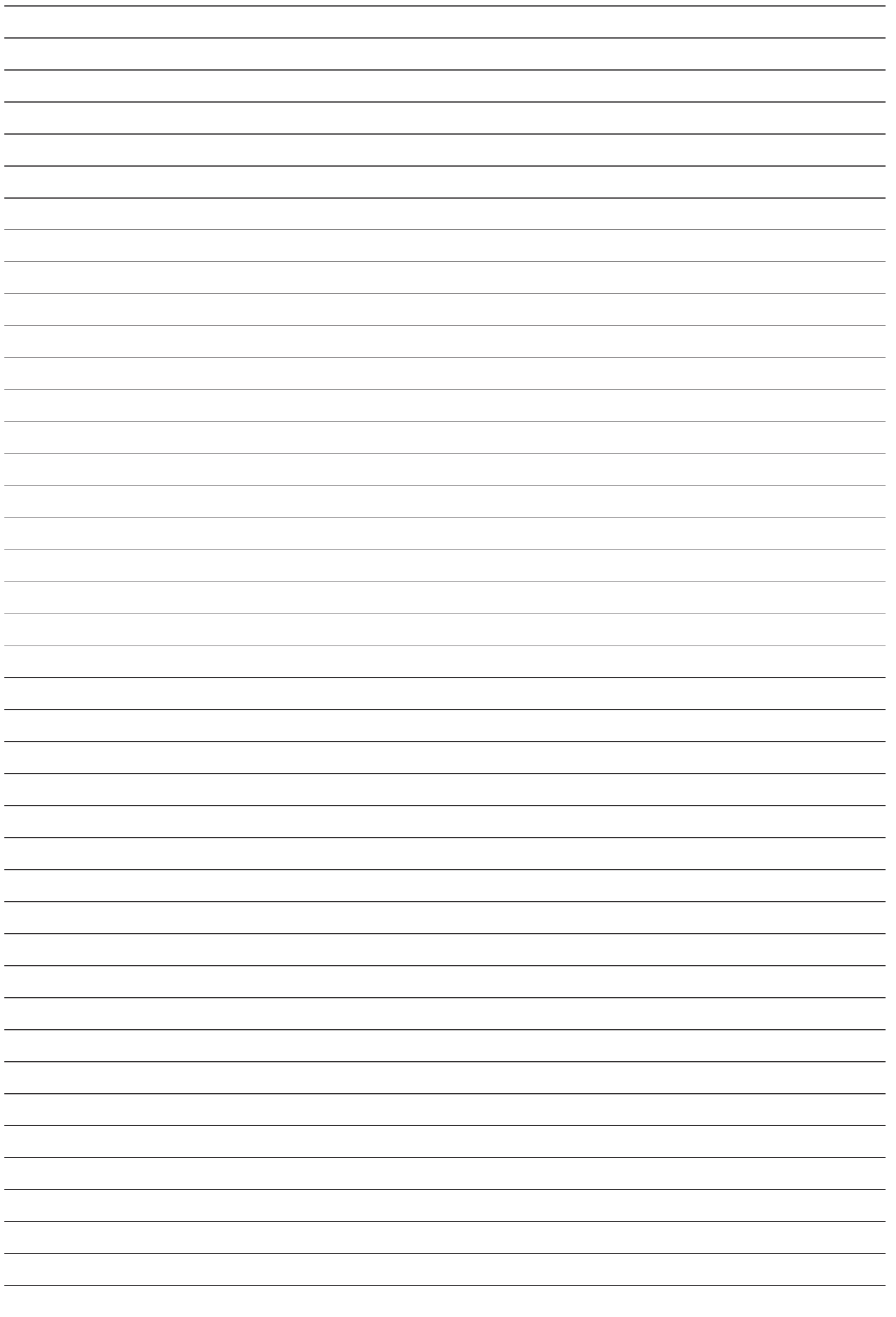
**Brez ta star'ga
mlad ne zraste.**

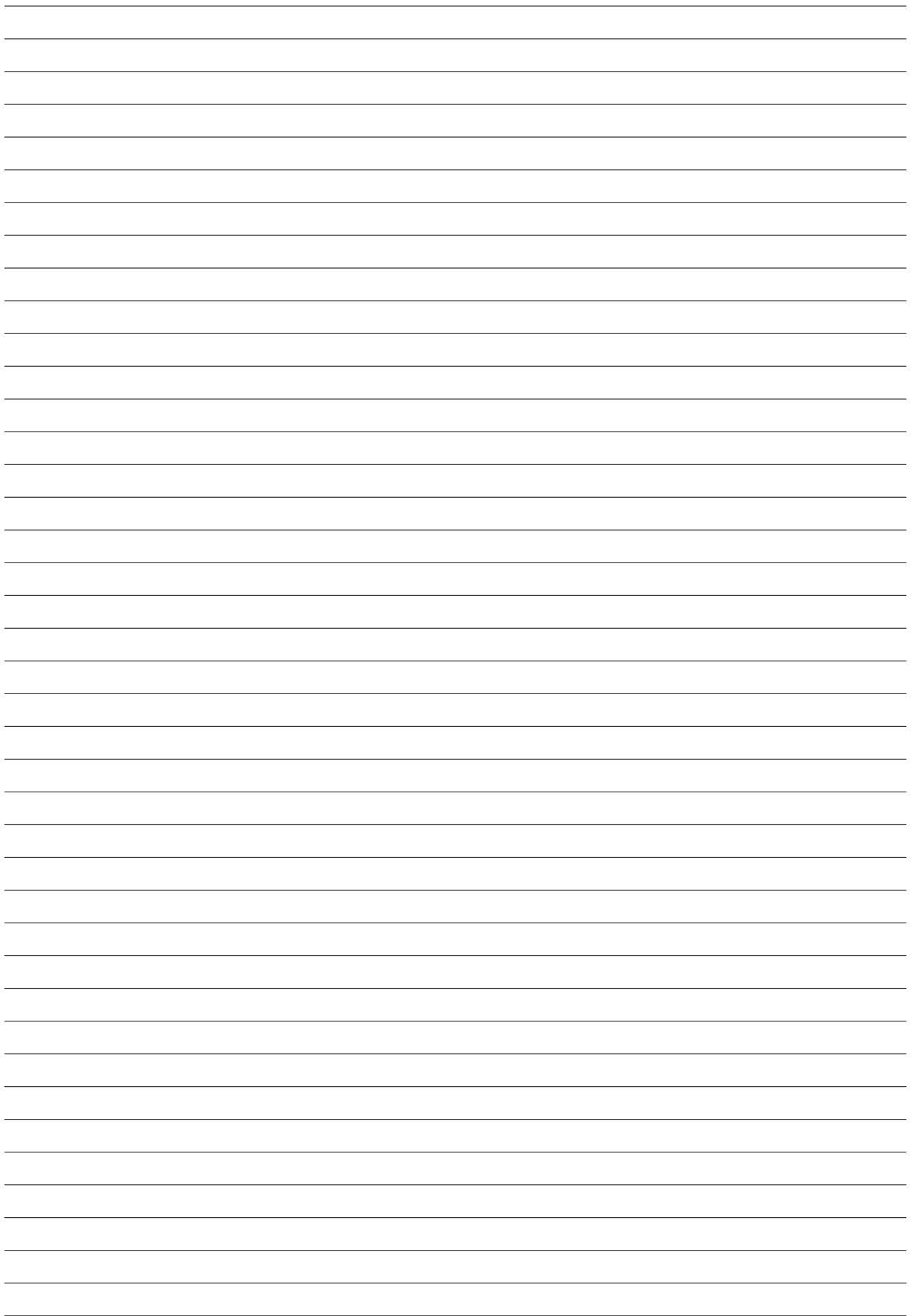
Uporabna literatura

Veliko koristnih napotkov in idej za delo s skupinami in vodenje delavnic je že bilo objavljenih. Spodaj je seznam literature, iz katerega lahko črpate ideje za nadaljnje delo. Mnoge delavnice, ki so napisane za medkulturno področje, lahko z malo ustvarjalne žilice priredite na medgeneracijsko tematiko.

Veliko uspehov!

- Blazinšek, A. idr.: ABC Prostovoljstva: priročnik za mentorje. Ljubljana, 2010: Slovenska filantropija.
- Blazinšek, A., Kronegger, S.: Govoriš medkulturno? T-kit za medkulturni dialog. Ljubljana, 2008: CNVOS.
- Bobnar, M., Kavčnik, B.: Igre za zabavne večere. Ljubljana, 2009: Društvo mladinski ceh.
- Braner, P., idr.: Izobraževalni priročnik »Vsi drugačni – vsi enakopravni«. Ljubljana, 2004: Informacijsko dokumentacijski center Svata Evrope pri NUK.
- Cepin, M., idr.: Priročnik za trenerje mladinskih voditeljev. Ljubljana?, 2003: Mladinski svet Slovenije.
- Cornell, J.: Veselimo se z naravo. Naravoslovne dejavnosti za vse starosti. Celje, 1998: Mohorjeva družba.
- Croft, T.: Socialno vključevanje. Ljubljana, 2005: Urad RS za mladino.
- Gobbo, Ž., Marn, E. Idr.: Tudi jaz: pri(po)ročnik za soočanje z globalnimi izzivi. Ljubljana, 2010: Društvo Humanitas.
- Gornik, J. idr.: Igre za medkulturni dialog. Ljubljana, 2008: Društvo mladinski ceh.
- Kersnik Bergant, M.: Naučimo se poslušati - prostovoljno delo starih za stare. Ljubljana, 1999: Slovenska filantropija.
- Kloosterman, P.: Pokušanje juhe: t-kit o izobraževalnem vrednotenju v mladinskem delu. Ljubljana, 2010: Svet Evrope, CNVOS.
- Kožuh-Novak, M.: Odprimo poti k sočloveku. Ljubljana, 2004: Slovenska filantropija.
- Martelanc, T.: Prostovoljno delo včeraj danes in jutri. Ljubljana, 2000: Slovenska filantropija.
- Mladinski ceh (ur.): Vija, vaja, ven ... Ljubljana, 2002: Salve.
- Oblak, A., Rajgelj, S., Slana, U. (ur.): Samo za drzne. Program Mladi v akciji in mladi z manj priložnostmi. Ljubljana, 2009: Movit NA Mladina.
- Pinosa, R., Klemenčič, M. M.: Izzivalci. Priročnik za delo v skupini. Ljubljana, 2002: Salve.

Hiša Sadežidružbe

prostovoljstvo.org/sadezidruzbe